National Library 55253
Gen. Acquisitions Section
OTTAWA, Ont. K1A ON4
L

National Library
Bibliothèque Nationale
MAY 18 1984
NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 36 (3053) XXXIII aastakäik — Neljapäeval, 10. mail 1984 — Thursday, May 10, 1984 — Üksiknumbri hind 70 centi

N. Liit soovib

USA olgu olümpiamängude ajal fraatajaga „gulag"

Balti Vabadusliidu pressikonverents rahvusvahelisele pressile — Kommunismivastastele ei anta olümpiamängudel tõlkidena tööd

Balti Vabadusliidu ja Ban the Soviets ühine pressikonverents toimus 24. aprilli hommikul Los Angelese Eesti Majas. Samal päeval, kui Nõukogude Liidu Olümpiakomitee esimees Marat Gramov nõudis Ülemaailmse Olümpiakomitee koosolekut Lausannes, Shveitsis, kuhu kiirel sammul lendas ka Los Angelese Olümpiakomitee esimees Peter Uebberroth.

Pressikonverents Los Angelese Eesti Majas. Pildil vasakult BVL advokaat Jaak Treiman, abiesimees Tony Mazeika, Ban the Soviets direktor Dave Balsiger, luteri kirikuõpetaja Gene Voessler samast organisatsioonist ja Simas Kudrika, leedu meremees, kes hüppas vabadusse.

Nõukogude Liidu peamiseks nõudeks oli, et Los Angeleses ei tohi olümpiamängude ajal olla Nõukogude Liidu vastaseid demonstratsioone gruppide poolt, kellel olevat Reagani valitsuse toetus. Sarnased grupid tuleks olümpiamängude ajal linnast ära saata, nagu tegi seda Nõukogude Liit 1980. aasta olümpiamängude ajal Moskvas.

Ka süüdistati, et ABC televisioon, mis annab ülekande mängudest, toetab neid nõukogudevastaseid gruppe kellest hiljuti anti saade televisioonis. Tegelikult ABC 14. aprilli õhtuses ülemaalises saates andis ABC kommentaator ülevaate olümpiamängudest,

näidates ka Los Angelese Eesti Maja, kus on Balti Vabadusliidu informatsioonikeskus olümpiamängude ajal.

Samuti BVL nõukogudevastaseid demonstratsioone vene vodka boikoti ajal (peale Korea tsiviillennuki allatulistamist Nõukogude Liidu poolt) öeldes, et Balti päritoluga ameeriklastelt võib loota demonstratsioone mängude ajal. Niisiis: Nõukogude Liit nõuab oma rezhiimi kasutamist olümpiamängude ajal Los Angeleses, kus kõik teisitimõtlejad tuleb saata kas vaimuhaiglasse või vangi.

Pressikonverents Los Angelese Eesti Majas oli kokku toonud ennenägematu suure arvu ajakirjanikke, TV ja raadio reportereid nii Ühendriikidest, kui ka ülemaailmselt.

Kohal oli 28 ajakirjanikku ning koos tehnilise personaliga 60. Samal õhtul kõik televisiooni-jaamad näitasid Los Angelese Eesti Maja

ja järgmisel päeval Los Angelese ajalehtedes olid ülevaated konverentsist.

Siinjuures on huvitav nimetada, kes olid kohal ajakirjandusest. Need olid ABC Network News, City News Service, UPI uudiste agentuur — Lori Medigovich, CBS, NBC, Deutsche Presse agentuur — Rod Ackermann, Swiss Broadcasting, Dieter Henning — Chief Olympic Correspondent, Sports News Agency-Düsseldorf, West Germany, La Opinion — Hispaania ajaleht, Richard Arnold — McCory Australia, US News and World Report, Christian Science Monitor, French TV, National Public Radio, Euroopa Pressi Agentuur Gerard Marcourt — Agence France Presse, Los Angelese suurajalehed Los Angeles Times, Herald Examiner, Los Angeles Daily News, Register ning kõik väiksemad ajalehed, TV ja raadiojaamad Los Angeleses. Kohal oli ka Daily Trojan USC ülikooli ajalehe reporter, kus on ettenähtud mitmeid olümpiamängude võistlusi ning on üheks peatuskohaks sportlastele.

BVL abiesimees Avo Piirisild jagas kõigile

Balti Vabadusliidu Bülletääne, „Olümpia teateid" ja Vangistatud Vabadusvõitlejate organisatsiooni, Ants Kippari poolt saadetud eesti inimõiguste nõudjate fotosid, kes on vangistatud ja viibivad vene vangilaagrites,

Balti riikide maakaarte jne. Erilist huvi tundsid nende piltide vastu saksa, prantsuse ja hispaania ajakirjanikud. Konverentsil viibis ka ameerika üliõpilaste konservatiivse organisatsiooni Carp esindajaid. Carp on ülemaaline organisatsioon ja neil on 50.000 liiget.

Küsimustele vastas eestlastest advokaat Jaak Treiman, kelle eriala on rahvusvaheline õigusteadus ja kes on Balti Vabadusliidu advokaat. J. Treiman sõatis Balti Vabadusliidu ja eesti, läti ning leedu rahvatantsijate nimel kirja Los Angelese Olümpiakomiteele, soovides teada, miks balti noori diskrimineeritakse ning ei lubata osa võtta avatseremooniast, kuna USA ei tunnusta Nõukogude Liidu illegaalset okupatsiooni Balti riikides. Suuliselt on tulnud peale Mary Webbi ka ava- ja lõputseremoonia korraldajalt David Wolperilt vastus, et teie saate osa võtta kui marsite venelastega.

Hiljem andis J. Treiman veel intervjuusid City News Servicele ja UPI-le. Laudkonnavestluses olid veel Balti Vabadusliidu abiesimees Tony Mazeika, Ban the Soviets esimees Dave Balsiger, Ban the Soviets esindaja luteri usu kirikuõpetaja Gene Voessler, vabadust valinud leedu meremees Simas Kudirka ja Pomosti esindaja Adam Kiernik.

Tony Mazeika avas pressikonverentsi märkides, et tänasel konverentsil me tahame esile tuua inimõiguste rikkumisi Balti riikides, rääkida põhjusi miks balti noori ei lubata avatseremooniast osa võtta ning nõuda, et Los Angelese Olümpiakomitee esimees Peter Ueberroth vabandaks enne 2. maid väljendatud kõlvatu märkuse eest,

kutsudes inimõiguste nõudjaid „nutty groups". Vastasel juhul demonstreeritakse 2. mail Los Angelese Olümpiakomitee keskuse ees Santa Monicas ning boikoteeritakse olümpiamängude käendajaid. Toodi esile, et Ueberroth nõudis veel, et Los Angelese linnanõukogu ei lubaks nõukogudevastaseid demonstratsioone mängude ajal, mis tal siiski ei õnnestunud ning kui Hiina tennisemängija soovis asüüli, siis Ueberroth soovitas seda mitte anda. Olümpiamängude tõlkide töölevõtmisel küsiti, kas need isikud on kommunismi vastased (keda ei tahetud), ungarlastelt küsiti kas nad saabusid USA'sse peale 1956. aastat.

Mazeika ütles oma avalauses, et see ei ole õige, et Vabadusraadiole ei taheta anda luba ülekanneteks ning poliitiline olukord kestab USA Olümpiakomitees, kus kohtunikud eelistavad ainult Ida-Euroopa sportlasi ning Taivani ei lubata oma lipuga mängudele. Meie ei taha, et Los Angeleses juhtub, mis juhtus Montrealis, kus politsei töötas käsikäes KGB'iga asüüli soovijate kahjuks. T. Mazeika ütles, et soovime televisioonis avalikku vaidlust Nõukogude Liidu esindajaga inimõiguste rikkumiste üle Balti riikides.

Ajakirjanduse poolt esitati palju küsimusi ning kokkuvõtlikult vastati, et Nõukogude Liit peaks kahjutasu maksma Korea lennukil hukkunute perekondadele.

(Järg lk. 8)

Venelased jäävad olümpiamängudele tulemata

MOSKVA — N. Liit teatas, et nad jäävad Los Angeleses peetavale olümpiamängudele tulemata, süüdistades et USA ei kavatse kindlustada nende sportlastele julgeolekut, pealegi mineerivat ameeriklased olümpiamängude ideaale. Teade avaldati N. Liidu Rahvusliku Olümpiakomitee poolt Tassi kaudu.

Teates on öeldud, et äärmuslikud organisatsioonid ja grupid seavad avalikult oma eesmärgiks „väljakannatamatu olukorra" loomise N. Liidu sportlastele seal asumiseks, kuna Ban the Soviets Coalition on teinud eesmärgiks N. Liidu sportlaste ärahüppamisele meelitamise mängude ajal.

Venelaste äraütlemisele vaadatakse mitmel viisil, ühed näevad selles olümpiamängude olemasolu hävingut, unustades, et vaid vähestest mängudest on venelased osa võtnud; teised aga ei usu, et venelased sellest suurest propagandavõimalusest ära jääksid, sest aega on veel registreerimiseni, mille tähtaeg on 2. juuni. Venelased kasutavad äraütlemist lihtsalt USA-lt suuremate õiguste väljapressimiseks, mida nad kogu aeg on nõudnud oma „julgeoleku" huvides.

Juhan Liiv

ÜKS SUU

Üks suu, nii vana
kui mullake;
ja mõtteis nägu
nii vagune.

Ja mõtteis nägu
nii aus ta;
nii vaikne, valul
ja sõnata.

Nii aus, nii vaikne,
nii mullane,
nii selge ja õige
ja kullake.

See on mu ema,
mu mullake,
see on mu ema,
mu kullake!

Kümme viljakat aastat

1983. a. oli Eesti Sihtkapitalile Kanadas seniseist parim

Tänavuse kevade kauneilmal keskpäeval kogunesid Eesti Sihtkapital Kanadas liikmed Eesti Maja väiksesse päevavalguseta saali oma korralise aastakoosoleku pidamiseks. Kohal oli 17 liiget, kuna volitustega olid esindatud 88, kokku 105 häält tänavusest 114 liikmest.

Koosoleku avas esimees H. Lupp, märkides peale tervitust, et ESK tegutseb kanada seaduste alusel ja ka koosolek toimub vastavalt sellele korrale. Ta märkis veel, et koosolekuga tähistatakse sihtasutuse 10. aastapäeva. Möödunud tegevusaasta oli parimaks tegevusaja jooksul ja ta avaldas lootust, et ka tulevikus ei tohiks olla erilisi raskusi. Vastavalt korrale asus koosolekut juhatama esimeees H. Lupp, protokollima sekretär H. Teder.

Päevakorra kinnitamisele asumisel, ütles V. Rein,

et selles puudub kõige valusam punkt, E. Alfredi teod eesti ühiskonnas, kes oli ESK juriidiline nõuandja ja testamentide tegija.

Tahame teada kuidas olid E. Alfredi suhted sihtkapitaliga. Kas sihtkapitalil on nüüd uus nõuandja? V. Rein arvas, et ESK pidanuks küsimuse tekkimisel kokku kutsuma erakorralise üldkoosoleku.

H. Vellner soovis teada kuidas on võimalik praegust sihtkapitali põhikirja muuta, kas saaks sellekohase punkti võtta veel päevakorda?

A. Sepa soovitas sihtkapitalile uue põhikirja koostamist, kuna praegune on koostatud adv. Alfredi poolt. Kui see tehtaks provintsivalitsuse juures olnuks tegevusvabadus suurem.

Pärast mitmeid sõnavõtte, kus leiti, et kõiki neid küsimusi, peale

Eesti Sihtkapital Kanadas aastapeakoosolekul tehti kokkuvõtteid edukaimale aastale sihtasutuse tegevuses. Pildil juhatuse laud, vasakult Harald Teder, Kaius Meipoom, Hans Lupp ja Henn Mäeste.
Foto: Vaba Eestlane

põhikirja muutmise, saab arutada koosolekul algatatud küsimuste all,

ja et E. Alfred ei olnud ESK põhikirja koostamise juures, sest ta tuli ESK juurde alles A. Haavaniidu aiaäri kinkimisel tehtavate tehingute juures A. Haavaniidu advokaadina.

Lõpuks päevakord kinnitati kahe vastuhäälega.

Üldaruande esitas esimees H. Lupp. See oli kõigile liikmeile varem kätte saadetud. Olenevalt juubeliaastast heitis esimees pilgu tagasi eesti rahvusliku kapitali mõtte arengule, mis kasvas välja EKN liikmeskonnast. 1972. loodi erikomisjon põhialuste väljatöötamiseks. 1974. a. märtsis rakendati sihtkapital tööle, kuid kassa oli tühi ja inkorporeerimise kulude summa tuli laenata EKN-lt. ESK loodi eesti ühiskonna majanduse suurendamiseks ja aitamiseks. Üle-kanadalise ulatusega organisatsioonil on tulumaksuvaba staatus. ESK'i kaudu on võimalusi annetuste tegemiseks ja toetuste andmiseks, milleks on mitmesuguseid mooduseid ja erisuguseid eesmärke. E. Alfredi kaudu pole ESK mingisuguseid kaotusi osaks saanud.

(Järg lk. 8)

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $51.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $65.—, poolaastas $35.— ja veerandaastas $18.—

Aadressi muudatus 70 c. — Üksiknumbri hind 70 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

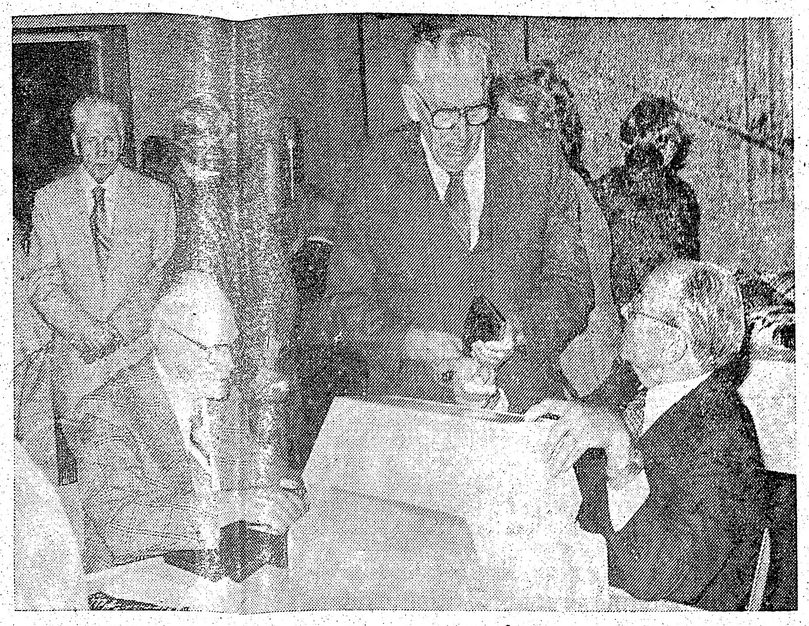

Eesti Pensionäride Klubi loteriil oli elav tegevus loosirataste ümber. Pildil loosiratta ümber vasakul M. Joasalu, õnneotsija hr. Tarkmeel ja Jakob Terts. Foto: Vaba Eestlane

Kommentaar

Need olid kaunid päevad ja avalikud ajad kui välisriikide saatkonnahooned moodustasid esindushooned ning saatkonna personal eesotsas saadikuga kujutas endast oma rahva eliiti. Nüüd on mõnede riikide saatkonnamajad muudetud relvastatud kindlusteks, kuhu on koondatud terroriste ja gangstereid, kes on valmis läbi hoone akende rahva hulka tulistama ja isegi saatkonnale peavarju andnud riigi politseinikke surnuks tulistama.

Need lood on kõigile tuttavad. Liibüa saatkond Londonis esindab väärikalt seda liiki uut tüüpi saatkondi ja saatkonnahooneid, kus kasutatakse välisesindustele antud erilisi privileege terroriaktsioonideks. Nii kaugele on siis maailm juba jõudnud „moodsa" diplomaatia rakendamisel.

Üldiselt on juba ammu teada, et N. Liidu ja kommunistlike Ida-Euroopa riikide saatkonnad on kujunenud tehniliselt viimistletud ja hea ettevalmistuse saanud spioonidega mehitatud luureasutusteks, kus tõenäoliselt üle poole saatkonna koosseisust kuulub KGB koosseisu. N. Liidu saatkondade väljaehitamisel spionaazhitsentrumiteks oli eriti suuri teeneid endisel KGB ülemal Juri Andropovil, kellest sai hiljem teatavasti N. Liidu kommunistliku partei peasekretär ja riigi kõige suurem võimumees. Kuid näib, et Andropov ei jõudnud siiski nii kaugele kui Aafrika õlirriigi Liibüa diktaator kol. Muammar Kaddafi, kes varustab oma saatkonnahooneid automaatpüssidega ja erikoolidest läbi käinud terroristidega, kelle ülesandeks on Euroopa kontinendil jahti pidada Liibüast põgenenud Kaddafi vastastele ning need halastamatult teise maailma saata.

Kaddafi on omamoodi löögimees ja revolutsionäär, kes on rakendanud iselaadi nõukogude süsteemi, mida ta oma terroristide jõukudega täielikult kontrollib. Kaddafi võttis 27-aastase noore ohvitserina 1969. aastal. osa ohvitseride riigipöördest, millega Liibüas kukutati monarhia ja kehtestati vabariik. 1970. aastal sai ta juba peaministriks, kes kuulutas 1972. aastal välja ühe partei rezhiimi ja tunnistas islami ainsaks ideoloogiaks. Nii nagu N. Liidus ja teistes kommunistlikes riikides, nimetatakse ka Liibüas toorest diktatuuri rahvademokraatiaks ning detailselt suunatud ja kontrollitud majanduselu sotsialismiks.

Kaddafi vihkab fanaatiliselt kõiki oma poliitilisi vastaseid ning ei pilguta kahte korda silma nende teise maailma saatmisel. Välismaale saadetud likvideerimismeeskonnad asuvad teele „üliõpilaste" nimetuse alla ja üks grupp selliseid terroriste asus sel momendil ka Londonis. Liibüa saatkonnas, kui saatkonna aknast Kaddafi vastu demonstreerivate Londoni liibüalaste peale tulistati, kusjuures üks inglise naispolitseinik sai surma ja kümmekond demonstranti haavata.

Inglismaa katkestas diplomaatilised sidemed Liibüaga ja saatis Londonis asuva Liibüa saatkonna personali maalt välja. Tühjaksjäänud saatkonnahoone otsiti läbi ja seal leiti suurel arvul laskemoona. Koos väljasaadetud diplomaatidega pääses politsei küüsist ka mõrvar, kelle inglased lasid maalt takistamatult välja, kartes, et Kaddafi hakkab mõrvari arreteerimise puhul Liibüas asuvaid inglasi arreteerima ja tagakiusama.

Liibüal on ainult 2,5 milj. elanikku, kuid Kaddafi mängib kõrget rahvusvahelist mängu, mida talle võimaldab Liibüa õlirikkus. Näib, et terror teeb nii mõnestki väikesest mehest suure mehe, keda isegi suurvõimud peavad arvestama. Ei ole siis ime, et Ühendriikide president Reagan on hakanud plaane tegema rahvusvahelise terrori vastu võitlemiseks — ja seda mitte ainult kaitsevahendite rakendamisega vaid ka pealetungiga.

AMI

Genotsiid Afganistanis

Afganistani rahvuslaste aastatepikkune relvastatud vastupanu N. Liidu okupatsioonijõududele on punaarmee prestiizhi kogu maailmas märgatavalt alla kiskunud. Halvasti varustatud mägielanike visa vastupanu tankide, lennukite, kahurite ja helikopteritega varustatud vene sõjajõududele on viinud Teises maailmasõjas ülespuhutud „võitmatu" punaarmee kuulsuse võrdlemisi madalale nivoole ning sõjalise tegevuse senise arengu taustal võib ütelda, et vene okupatsioonijõudude löögivõime on üsna küsitava väärtusega.

Kuid Moskvat ei häiri mitte ainult oma sõjajõudude suured kaotused ja nõrk võitlusvõime, vaid ka afgaanlaste tugev rahvuslik hoiak, mis takistab üleriigilises ulatuses kommunistliku rezhiimi kehtestamist. Tõhusa vastupanu tulemusena nullifitseeritakse nõukogude propaganda väited, et afganistani rahvas pooldab kommunistlikku korda ja annab oma toetuse kommunistlikule rezhiimile. Isegi kõige paremini organiseeritud vene propaganda ei suuda välismaailmale praegu selgeks teha, et Kabulis vene tääkide najal püsti seisev kommunistlik valitsus on legaalne valitsus, kellele rahvas annab oma toetuse.

Afganistan on pikapeale Kremlis võimul olevatele paadunud kommunistidele närvidele hakanud käima ning poliitbüroo on otsustanud Afganistanis tõsisemalt asja juurde asuda, et teha lõpp praegusele kahepaiksele olukorrale. Ja nii kõnelevad viimased teated Afganistanist, et Moskva on suurendanud tunduvalt oma sõjajõudusid Afganistanis, viies oma vägede kontingendi ligemale 200.000 mehele ning alustanud suuremat pealetungi 100 kilomeetrit Kabulist põhja pool asuvas Panjshiri orus, mis on Afganistani rahvuslaste üheks tähtsamaks vastupanukeskuseks. Saadud informatsiooni kohaselt on venelased pealetungiks ja puhastusoperatsioonideks rakendanud 15.000 sõdurit, kellele toetuseks on antud tugevad lennuväeosad ja 500—800 tanki. Lennuväe ülesandeks on purustada ja põrmustada lakkamatute rünnakutega kõik külad ja suuremad asulad, küsimata inimohvritest, ning pärast lennuväe ettevalmistamist asuvad pealetungile tankikolonnid, kellele järgnevad soomustatud transportautodes jalaväeüksused.

Nende lahingute ja julmade hävitusoperatsioonide tulemused ei ole selgunud, kuid Afganistani rahvuslaste võitlusüksused tõmbuvad oma senise taktika kohaselt kõrgemale mägedesse, kus nad ei ole kättesaadavad isegi vene lennukitele ja tankidele. Kõigi nende üksikasjaliselt kavandatud ja moodsate sõjamasinate toetusel läbiviidud hävitusoperatsioonide tagajärjel hukkub kindlasti, kui mitte tuhandeid, siis vähemalt sadu naisi ja lapsi, kelle ainus süü seisab selles, et nad kuuluvad nendesse perekondadesse, kes armastavad oma maad ja rahvast ning ei taha alistuda võõra võimu poolt pealesurutud inimloomuse-vastasele rezhiimile.

Ja mida teevad teised riigid ja Ühendatud Rahvaste Organisatsioon Afganistanis praegu toimuva genotsiidi puhul? Näib, et keegi ei liiguta sõrmegi, rääkimata ühistest aktsioonidest N. Liidu vastu, kas majanduslike sanktsioonide või teiste abinõude rakendamisega. N. Liidu sportlased on teretulnud külalised Los Angelese olümpiamängudel, millega teatavasti tähistatakse rahvaste-vahelist sõprust ja koostööd ning keegi ei tee ettepanekut, et N. Liit tuleks oma rahvusvaheliste vägivallategude ja teistele rahvastele kallaletungide pärast olümpialt kõrvaldada. Võime märgata hoopis vastupidist nähet — Ühendriikide Olümpiakomitee ihub hammast just nendele, kes venelaste vägivallategudele täielepanu juhivad.

Kanadas valitsev loidus ja ükskõiksus Afganistani probleemi suhtes on eriti silmatorkav ja murettekitav, mida kinnitab äsja siinses ajakirjanduses ilmunud teade, et Kanada on sõlminud pärast kaks aastat kestnud läbirääkimisi N. Liiduga viis aastat kehtiva lepingu teadusliku koostöö arendamiseks Arktises, millise sammuga lõpetatakse viis aastat kestnud umbusaldus, mis tekkis Moskva ja Ottawa vahele pärast N. Liidu invasiooni Afganistani 1979. aastal.

Tavalisel inimesel on väga raske aru saada sellistest ebaloogilistest argumentidest. Kogu see umbusalduse asi jääb mõistmatuks, kuna igale inimesele kerkib keelele küsimus: kui N. Liidu ja Kanada vahele tekkis umbusaldus 100.000-lise nõukogude okupatsiooniarmee sissemarsi puhul Afganistani — miks see umbusaldus siis nüüd ära on kadunud, kui venelased viie aasta kestel Afganistani rahvast kõige julmemate vahenditega ja hävitavamate relvadega on nuhelnud ja hävitanud? Ja kuidas saab see umbusaldus muutuda usalduseks okupantide uue mõrvarliku rünnaku puhul Afganistani küladele ja asulatele, mis nõuab tsiviilisikute ridadest mitte sadu vaid tuhandeid ohvreid?

Nendele küsimustele vastuse andmine on rahu huvides hädavajalikum kui pikad ja kulukad rahuotsimise maailmareisid, mis teenivad võib-olla küll mõne poliitiku ja poliitilise partei huvisid, kuid millel pole mingit tähtsust tõelise rahu saavutamiseks.

K. A.

Kinkige sünnipäevaks „VABA EESTLANE"

Prof. A. Võõbus

Poolsada aastat Eesti ajaloo tähtsate ülesannete teenistuses

Samal ajal kui ma jõuan 75. eluaasta künnisele, on mul veel eriline juubelisündmus- oma töös. Olles saavutanud magistrikraadi, asusin ma eesti ajaloo suuremate ülesannete teostamisele. Tegelemine vanade käsikirjadega kui ajaloo ürikutega on mind alati paelunud. Nendest on mulle tulnud inspiratsiooni nii tol korral kui ka hiljem. Tol korral sain ma inspiratsiooni, et kirjutada eesti vaimukultuuri ajalugu. Selleks kogusin ma hulk materjali arhiividest, eriti aga vanadest kroonikatest ja visitatsiooni protokollidest, neid ringi rännates üles otsides arhiividest. Need otsingud olid endelise tähendusega, sest ajalooliste ürikute otsingute radadele olen ma jäänud tänapäevani. Need materjalid on hävinud koos paljuga, mida tuli maha jätta. Mis on aga jäänud, on sealt ammutatud kiindumus. Olude sunnil on kord alustatud uurimisprojekt viinud teiste ülesannete teostamisele, mis väärivad tagasivaadet.

Pidades ettekandeid ülikoolides meie rahva saatuse üle, on mulle sageli esitatud küsimus: Teie kõnelete oma rahvast kui kultuurrahvast, kuid midagi ei ole teada. Teie rahva kultuurist ega ajaloost. Kas Teie rahval siis ajalugu ei olegi? Ma pean ütlema, et minule on see läinud väga sügavale südamesse. Olukord oli tõesti rõhuv, mulle isegi masendav. Iga kord kui ma raamatukogudes nägin riiulitel teiste rahvaste ajalooteoseid seismas reas, tundsin ma valusat torget südames: Kus on meie rahva ajalugu? Kas meie rahvas ei ole seda ammu ära teeninud? Kas eriti ajal, mil Eesti ei ole enam maakaartidel, ei ole selline unarusse jätmine isegi andeksandmatu?

Ma ootasin, et ehk ometi keegi tunneb samuti ja on valmis seda ränka koormat enesele võtma, kuna mul olid käed liialt töid täis, ka kodumaa ainestikus. Kuid oodata enam ei saanud — oodatud oli juba isegi liiga kaua. Mulle sai see selgeks: kui ma seda koormat enesele ei võta, siis kodumaal kasvanud põlvel see küll jääbki tegemata.

Nüüd mõeldes tagasi selle töö algustele ligi 40 aastat tagasi, on mul rahuldustunne, et ma nägin asju ette õieti. Kui ma ei oleks seda koormat enesele võtnud, siis tõepoolest oleks see ettevõte meie põlvel jäänudki tegemata. Veel teisigi asju nägin ma ette õieti. Arvestasin seda, et meie vaenlane, kes oma ohvrite ajalugu võltsib, hakkab sama tegema ka meie rahva ajalooga, surudes seda oma haige ideoloogia kõverpeeglisse. Ka see on osutunud õigeks. Veel midagi nägin ma ette. Nimelt, et see, milleks ma hakkasin varakult ettevalmistusi tegema, peab meie rahva väga raske olukorra tõttu olema suuremõõtmeline ja võimalikult monumentaalne, et kindlustada eesti isesisva ajaloouurimise positsiooni kaugemaski tulevikus.

Oli veel teisigi kaalutlusi. Üks neist oli veene, et kodumaal kõrgete leidude ja teadust edasiviivate tööde tõttu. Kuid neid rikkusi olen ma saanud avaldada ainult osaliselt ja mul on palju uut ootamas järjekorda. Kui senitundmatute ürikute väljaandmine ja uurimisprojektide avaldamine on pidanud jääma aeglaseks ja mõned hoopis seisma, on mulle sageli öeldud kolleegide poolt, et nemad selliseid rikkusi, mis mul on jagada ja mis oleks toonud mulle aina lisa au ja kuulsust, küll ei oleks vahetanud ettevõttega, mis on toonud ainult tohutut vaeva, muret ja häda. Ega see ei ole küll olnud kerge rikkustest, mis sel kujul vähestele teadlastele võimaldatud, end lahti kiskuda, kuid kaalul oli midagi, mis mulle on suur ja püha.

Suuri ohvreid on toonud ka teised. Kui pool sellest rängast teekonnast oli seljataga, tulid mulle appi metseenid, kelle teened meie rahvale jäävad alatiseks seotud selle teosega: esimene oli dr. Hugo Salasoo, Austraaliast; temale järgnesid prl. Hilda Joasalu, härra Boris Tesnov ja abikaasa Olga, pr. Mare Leithal ja härra Evald Past ja abikaasa Milda, kõik Vancouverist. On veel teisi heategijaid, kelle teened meie rahvale lähemalt jäädvustab teose viimane köide.

Mul on suur ja raske kivi veerenud südamelt, et ometi viimaks on meie rahva elu, püüdluste ja saavutuste kohta suurteos, mida meie rahvas küll ammu oleks väärinud.

Nende pingutuste viljana on veel rida teisi teoseid ilmunud, millest käesolev tagasivaade peab märkima neid, mis on samuti ainulaadsed ja senini selliseks jäänud.

Et Tartu ülikool on mulle võimaldanud olla selle professoriks, see on mulle olnud midagi nõnda suurt, et olen seda võtnud kui kohustust selle tööd ja saavutusi jäädvustada teoses: The Department of Theology at the University of Tartu (Stokholm 1963). See kirjeldab meie ülikooli ühe teaduskonna loomingut vabas Eestis. Sellega olen ma end vabastanud auvõlast oma Alma Materi suhtes. On otse uskumatu, et selline teos on jäänud tänaseni ainulaadseks. Ei ole ühtki sellist järgnenud teiste teaduskondade kohta.

Järgmisena tuleb: The Martyrs of Estonia (Stokholm 1981), mis käsitleb meie kirikute kannatusi kommunistide haardes ja nende elu hävitamist. Ka selleks oli erilisi põhjusi. Selle meie rahva parema ja tervema osa saatus nõudis käsitlemist. Ma pean ikka mõtlema sügava austusega sellele, et meie evangeelse kiriku vaimses juhtkonnas ei ole olnud ühtki, kes end laskis nakatada punase paradiisi mürgist, ega ainustki ülejooksikut, ega meie rahva reeturit nagu neid sigines kirjanikkude, kunstnikkude ja intelligentsi ridadeS. Ka on evangeelne kirik olnud ainsaks organiks vaba Eesti elust, kes terve rida aastaid

(Järg lk. 3)

● Lõuna-Rootsis, Lundis toimus sealse eesti klubi loenguõhtu, kus Egon Meier pidas ettekande „Mõttekilde tennisespordist kodumaal — tennise sünnist ja arengust Eestis".

VALVEARST NÄDALALÕPUL

12. ja 13. mail.
dr. R. Pahapill, tel. 921-7777

19., 20. ja 21. mail
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

PEETER KAUPS

Peeter Kaupsi kunstinäitus

11. ja 12. mail toimub Toronto Eesti Baptisti kiriku alumises saalis Peeter Kaupsi maalide näitus. P. Kaups on peaaegu igal aastal toonud näitusele oma viimaseid töid, mis on leidnud alati väga sooja vastuvõtu, kuna ta maastikumaalides on saavutatud lähedane kontakt loodusega. Viimase näituse vaatluse puhul kirjutas Oss Timmas: „Kaups on edukalt õppinud neilt kunstnikelt, kes on temale olnud eeskujuks. Järjekindla tööga on ta arendanud oma väljenduslaadi. Tema „oma nägu" ilmneb sellel näitusel eriti rõõmustavalt sadamate temaatikas. Tema objektid maastikul on maalitud maitse ja hoolega" (Vaba Eestlane nr. 30, 1983). Seekordne näitus on avatud reedel kella 6—10-ni ja laupäeval kella 11 homm. 8-ni õhtul.

Poolsada aastat...

(Algus lk. 2)

suutis kohutavale survele visalt vastu panna veel siis, kui kõik teised olid juba ammu varisenud. Tõepoolest, selline terve osa meie rahva elust ja selle heroiline heitlus väärivad jäädvustamist.

Viimaks veel: The Martyrdom of the Estonian People, mis täidab üht väga suurt lünka meie rahva hilisema ajaloo käsitluses. See on ulatuslik teos kahes köites ja ilmub septembris ja tähistab neid katastroofilisi sündmusi, mis tabasid meie rahvast 40 aastat tagasi. Mulle oli see lihtsalt talumatu, et meie rahvale tehtud ülekohus, kannatused ja selle karjed ja oiged ei ole esile toodud nõnda nagu need väärivad. Kuipalju suudavad ütelda mõnel leheküljel toodud hukatute arvud ja ohvrite statistika? Ka siis mitte, kui need arvud on suured. Sellest on ikkagi liiga vähe. Inimene ei ole nõnda loodud, et ta suudaks matemaatilisi superlatiive isiklikult tunnetada. On tarvis kannatusi ja traagikat esile tuua konkreetselt. Samuti oli mulle talumatu, et kangelased vabaduse kaitsel on jäetud hoopis unarusse ühes nende kangelastegudega Narva, Auvere, Sinimägede, Peipsi, Tartu ja Emajõe rinnetel. Ja ometi on nende sangaritegude esiletoomine meile eriliseks kohustuseks, sest meist ei oleks keegi vabaduses, kui need mehed ei oleks kinni pidanud punast laviini nendel rinnetel. Nüüd on need üliinimlikku jõudu nõudnud rängad heitlused ja kangelasteod talletatud. Need on sangarlikkuse ülimad saavutused ja suurimad ohvrid, mis toodud vabaduse altarile. Sellistena kuuluvad need teod kogu maailmale. Nende koht on suurimate saagade hulgas ja neid tuleb jäädvustada inimkonna sangarite annaalides.

Tagasi vaadates kõikidele nendele pingutustele ja nende tulemustele, minu süda väriseb tänutundest **Looja vastu, kes mulle veel kord on elu laenuks andnud vabadusse pääsemisega ja mulle andnud jõudu, et ma oma aukohustuse olen võinud täita oma rahva vastu.**

Rootsi Eestlaste Esinduse juures asuva Ellen ja Albert Meeriku fondist anti 1984. a. autasud lavastajatele Lensi Rõmmerile ja Signe Pinnale. Pildil koos donaatoritega, vasakult A. Meerik, L. Rõmmer, S. Pinna ja E. Meerik. Foto: H. Trummer

„Meie kultuuri mõõdupuuks on eesti raamat"

Raamatunäituse koordinaator Aino Müllerbeck vestleb ettevalmistusist

Väga vähe on seni seoses ESTO-84 eeltöödega antud informatsiooni suurpidustuse ajal toimuvaist näitusist. Mõnel määral nimetati neid Eesti Maja suure saali kasutamise küsimuse lahendamisel, ilma täpsustamata, millised ja kui suure ulatusega need oleksid ettenähtud. Nüüd oli „Vaba Eestlasel" võimalus saada selgitust raamatu-, sellega seotud eksliibriste- ja kaartidenäitusest.

Aino Müllerbeck, elukutseline raamatukoguhoidja ja praegu Scarboro Malverni raamatukogu juhataja, on raamatunäituse koordinaator, kelle all töötab grupp selle ala asjatundjaid.

A. Müllerbeck ütleb, et tõenäoliselt on raamatunäituse, kui ka teiste näituste ruumide küsimus lahendatud. See toimuks Toronto südalinnas College Park (endine College Eaton) ärikeskuses.

See on tänuväärne koht, vahetus läheduses Maple Leaf Gardenile, maa-aluse raudtee peatus otse hoone keldrikorrusel.

See on uhiuus äridekeskus huvitavate äride ja einetamisvõimalustega.

„Näitused olid kavandatud Eesti Maja suurde saali, koos raamatu-, eksliibriste- ja globaalne näitus. Suur töö oli ära tehtud. Oli hirmutav kuulda: „Eesti Maja eestlastele!" Meie kultuuri mõõdupuuks on eesti raamat, et näidata, mis on eesti keeles olemas. Kuid lahendus oli väga hea asukoha tõttu," ütles A. Müllerbeck.

Rääkides raamatunäituse sisust, selgitab ta, et seal esitatakse valik raamatuist,

mis ilmunud I Ülemaailmseist Eesti Päevadest (1972) kuni eelolevate IV Ülemaailmsete Eesti Päevadeni.

Kavatsetakse esitada 250 või enam raamatut, mõningad ka varem ilmunud. Noorsooraamatud aga katsutakse võimalikult kõik välja panna, milleks neid tuleb ka kodudest otsida.

A. Müllerbeck räägib, et kõik raamatuisse puutuvad andmed on juba palgutatud raali. Andmed on saadud Tartu Instituudilt, dr. E. Arujalt kartoteegist. Ka on erateel kogutud üksikuid andmeid. Nüüd on raali kaudu võimalus saada andmeid autori, tiitli, isegi ilmumiskoha ja aastaarvu või teatava ajavahemiku järgi. Raali paigutatakse kataloog üle tuhande teosega, mida saab paljundada raalikoopiatega. Seal on teosed eesti keeles või teistes keeltes Eesti kohta. või eestlasi huvitavail ainetel. Seda võiks üldistada kui eesti raamatut laiendatud mõistes.

Minnes näituse tehnilise ülespaneku juurde selgitab ta, et näitusele pannakse raamatud välja nii,

et iga raamatu juures on bibliograafiline kaart koos mõnerealise sisukirjeldusega.

Raamatute kõrval kavatsetakse esitada statistikat samast ajavahemikust. Komitee koostab selle ise neile kättesaadavaist andmeist.

Puudutades juba komitee olemasolu, kirjeldab A. Müllerbeck komitee asutamist. Sel puhul oli Epp Aruja kontaktipidajaks ESTO-84 programmikomitee esimehe Feliks Koopiga, olles ka globaalse näituse korraldaja eesti organisatsioonidest üle maailma. Sel näitusel esitab ta tema üleskutsele saadetud fotosid ja kirjeldusi. Kui see toimunuks Eesti Majas, olnuks suur saal väljapanekuid täis. Epp Aruja on olnud aktiivne komitee liige.

„Teised komitee liikmed on Emil Eerme, kes kuulus ka I ÜEP raamatunäituse komiteesse, komiteesse kuulub ka I ÜEP raamatunäituse komitee liikme Ellen Martensi tütar Ille-Mai Gerdels.

Liikmete valik on õnnestunud, kuna noored on kaasa toodud, mis on olnud mu südameasjaks," ütleb A. Müllerbeck.

„Neist raamatute valik on tehtud I.-M. Gerdelsi, E. Eerme jt. poolt, kusjuures nad on teinud suure töö."

Raamatute andmete raalile söötmisel tegid suure töö Lilian Puust ja Kaili Sermat. Aksella Lokk, kes hiljuti pensionile läks, on koos Angelika Palmiga töös bibliograafiliste kaartide väljakirjutamisel. Ellen Prostang, noor kutseline raamatukoguhoidja, tegeleb peamiselt statistika korraldamisega. Veel on komiteega ühinenud Lea Kõiv-Amolins.

Komitee juures on veel alakomiteena kunstikomitee,

kus juhatajaks on Piret Sarapuu, talle on abiks Lembit Soots, Linda Leetmaa, Debby Kehkla jt.

Kõik nad annavad kunstilise kujunduse näitusele. Piret ja Lembit valmistasid mudellaua ja kujundasid raamatute väljapaneku lauale ning andmestiku esitamise moodusse nii koloriidilt, kui ka väljapaneku osas.

A. Müllerbeck läheb raamatunäituselt edasi, öeldes et raamatunäitusega koos on kavandatud ka eksliibriste näitus. Seda korraldab E. Eerme. Ka neil on alakomitee, kes valis välja eksliibrised. P. Sarapuu, L. Soots ja Mall Puhm valisid umbes 300 eksliibrist. See on mälestusnäitus Juhan Naha ja Endel Kõksi (suri 1983) eksliibriste loomingu tunnustamiseks. Koguja A. Vilmsi kogust, mis talletatakse Tartu Instituudis, on valitud 100. E. Eerme kogust on Naha ja Kõksi loodud eksliibrised.

Teiseks raamatunäituse kõrvalharuks on maakaartide näitus. Selles alakomitees töötavad Lea Kõiv-Amolins, Roland Amolins. Kaarte on saadud A. Truuverti, Kõiv-Amolinsi, E. Raidi jt. kogudest.

Kaardid on 16.—20. sajandist, peamiselt Eestimaa, Liivimaa ja Skandinaavia.

Nende kõrval on gravüürid Eesti linnadest ja rahvarõivaist 300 a. tagasi.

„Raamatukomitee loomisel oli ideeks noori kaasa tõmmata ja neid selle tööga siduda ning nende töid rakendada. Oleme töötanud komiteena, mitte üksikisikuina. Kuigi on nimetatud mind suure töö tegijana, oleme kõik sellele kaasa aidanud", selgitab A. Müllerbeck. Ta läheb tagasi aasta võrra. „Alustasime 1983. a. suvel. Raamatunäituse komitee on väga tugevat tööd teinud — ja nüüd on kõik korras, loodame vaid külastajaid."

Kuid samades ruumides toimub veel muidki näitusi, filateelia, „Eesti kodu ja perekond" teemaline fotonäitus jm.

Näituse puhul ilmub ka raamatute (mitte näituse) kataloog, mille kaaned on kunstiliselt kujundanud L. Soots.

See jääb omaette väärtusjaks.

Minnes möödunud 12 aasta juurde, ütleb ta, et see ajajärk kajastab suuri muudatusi näituse korraldamisel ja tehnoloogia uuendusi raali kasutusele võtmisega.

Raamatunäituse kõrvale kavatsetakse asetada ka müügilaud, kus loodetakse näituse külastajaile raamatuid müüa.

Muuhulgas on seal välja pandud Austraalias ilmunud Tiiu Salasoo — Winifred Oseri eesti keele õpik.

Aino Müllerbeck näituse koordinaatorina on vaimustatud oma noorte kaastööliste innust ja kohusetundest ning huvist suure algatuse teostamisel, et suunata külastajate tähelepanu eesti kultuurile.

Los Angeleses õnnistati ESTO-80-lt toodud Eesti lipp

Los Angelese EELK LA koguduses toimusid suur-reede ning ülestõusmispüha teenistused Hollywoodi kirikus, kus jutlustasid õpetaja Rein Neggo ja abi Walter Taal. Ülestõusmispühal õnnistati suuremõõtmeline Eesti lipp, mis oli lehvinud ESTO-80 ajal Stokholmis, õpetaja R. Neggo poolt ning anti üle Eesti Maja esimehele Valdur Kasklale. Õnnistamise juures viibisid Los Angelese organisatsioonide esindajad. Segakoori esimees dr. Michael Kütt andis ülevaate Eesti lipu ajaloost. Sally Mets tõi lipu Stokholmist Los Angelesse.

V. P.

GM REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

RATAS OPTICAL
219 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO M4K 1N2
465-6251
Täidame täpselt igat liiki prilli-retsepte, näit. „cataract" tiüpi. Suur valik lasteraame, spordi kaitseprille ja parimas kvaliteedis päikeseprille.
Raamid peamiselt Euroopast, alates $12.— kuni $200.—
Hinnasoodustus kaasmaalastele 10%
Täidame ka kodumaiseid retsepte ja soovikorral saadame ära.

INTERLOCKING PAVING STONE
PATIO SÕIDUTEED KÄIGUTEED
VASTU TELLIMUSE
HELISTAGE MATI RAND
366 1125

Väiksemaid REMONTTÖID
majade juures:
elekter, puutööd, torutööd (plumbing), kraanid, klosetid jm.
Helistage — J. MEIUSI 225-3283

PUUTÖÖD
Juurde- ja ümberehitused, riiulid, kapid ju muu lihtsam mööbel
ENNO ÕUNAPUU
tel. 429-2386

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$51.—	$65.—
Poolaastas	$28.—	$35.—
Veerandaastas	$15.—	$18.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
aastas	$56.— + $42.—	$47.—
poolaastas	$30.— + $21.—	$24.—
veerandaastas	$16.— + $10.50	$12.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:
LENNUPOSTIGA aastas $129.—, poolaastas $67.— ja veerandaastas $35.
Aadressi muudatus 70 centi. Üksiknumbri hind 70 centi
Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"
Pangatshekk või rahakaart kirjutada
Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3
Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates ..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata alati tähtkirjas).
Nimi .....
Aadress .....

Varalahkunud, kallist

EVI KUUSK'e

sündinud 2. juunil 1944
surnud 30. aprillil 1984

mälestavad sügavas leinas, südamest kaasa tundes abikaasale, lastele ja omastele

AUVÄART, SULEV ja VIILE perega
EKBERG, ALVAR ja HILJA perega
HANIKAT, ELMAR ja URSULA perega
KAASIK, VAMBOLA ja MAIE perega
KAUPS, ANDRES ja EVI perega
PIIL, PRIIDU ja LILLI perega
WILBIKS, JOHN ja ÕIE perega
VÄLJAS, LEO ja MILLA perega
EISTRAT, EINAR ja HULDA perega
KAHU, ARNOLD ja ELLA
JALAKAS, ARMAND ja AINO
MARTIN, ENN ja SILVI
MARTIN, ALEX ja VALLI
VÄHEJAUS, KRISTJAN ja ERNA
SÜLD, ELMA
PIIL, MONICA
RAID, ILSE

Suurel Hommikul
näeme jälle!

Varalahkunud armast sõpra

EVI KUUSK'e

surnud 30. aprillil 1984 Vancouveris

mälestavad kurbuses

MAIDA KOPPEL
MARE LEITHAL
JIM ja AITA KING
EINAR ja AINO NIIT
RUDOLF ja IRENE OLLJUM
LEMBIT ja MARA PÜTSEP
VIKTOR ja MAIE REMMELG
ISAK ja ENDLA TAKKIS
BÄRNI ja LAIDA TELDER
EDUARD ja SOFIA TOOMPUU
ARTHUR ja VALLI TREIKELDER

Mälestame leinas TALLINNA MEREKOOLI endist õpetajat

ALFRED KASK'e

EESTI KAUBALAEVASTIKU JUHTKONNA KOONDIS TORONTOS

Lugupeetud seltsi liiget

HEINO ÜLESOO'd

mälestab kurbuses

TORONTO EESTI SELTS

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal) **221-1159**
R. S. KANE
Funeral Directors
WILLOWDALE ONTARIO

ARMAST VENDA, MEHEVENDA, RISTIISA, LELLE JA HÕIMLAST

ARNE SANDSTRÖM'i

sündinud 3. veebruaril 1935 Pärispeal
surnud 2. mail 1984 Schombergis

Jumal Sul ligemal!

mälestavad leinas

HELMUTH ja AET
HENN, VIRVE, MEIU
MARTA LANNUS
ARVO LANNUS perekonnaga

LAHKUS MEIE ARMAS SÕBER

EVI KUUSK

Mälestavad leinas

„Meil pole siin jäävat linna,
vaid me otsime tulevat."
Hebr. 13:14

HEINO ja LAINE LOO
ERNA LAANEMÄE
MART LAANEMÄE

Meie hulgast lahkunud meeskonnaliige ja unustamatu sõber

ARNE SANDSTRÖM

Sind mälestavad
Kalevi Jalgpalliklubi „Estonia"
meeskonnaliikmed

JAAK AUNPUU abikaasaga
RAY BROWN perekonnaga
OLLE BRUNBERG perekonnaga
LEMBIT HIIUVÄIN
ARVI HINDRIKUS perekonnaga
VAMBOLA KAASIK perekonnaga
VELLO KILU
HARRY LIIV perekonnaga
GUNNAR LOMP perekonnaga
ERNIE MOFFAT perekonnaga
ARVO NIITENBERG perekonnaga
JACKIE O'Niel perekonnaga
FELIX PARUM perekonnaga
JOSEPH PARUM perekonnaga
HAIJAND PISA
VALDEKU SEITS perekonnaga
OLAF SEPPUR
ANTS TILT abikaasaga
KALJU VÄHI abikaasaga
KALJU VÕISMA abikaasaga
ASTOR VÄHI
ÜLO LIIPERE
IVAR KAJAKS
HEINO JEEGER perekonnaga
AGU VÄNASELJA
VAMBOLA REBANE

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsiooniliseks kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimisruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

Armast

RUDOLF LIPP'u

mälestavad kurbuses

SILVER ja LIA HOLMBERG
ENN ja MALLE JOMM
SULEV ja ANNE-MAI KAUNISMAA
AARE ja TIIU KOLGA
JURI ja HELLE KRAAV
REIN ja IRJA MÄGI
ILMAR ja MARI MURU
AGO ja TEA PETERS

Oma liiget

ltn. RUDOLF LIPP'u

mälestab leinas

EESTI OHVITSERIDEKOGU KANADAS

Mälestame kurbuses

RUDOLF LIPP'u

LIINA ja ARNE

Oma armast vilistlast

rer.oec. ERICH KVELL'i

sündinud 8. veebruaril 1911
surnud 6. mail 1984 Lakewoodis, USA-s

mälestab sügavas leinas

KORPORATSIOON FRATERNITAS ESTICA

Armast sugulast

TÕNIS OSVALD LEPP'a

sündinud 2. märtsil 1905 Pilistveres
surnud 5. aprillil 1984 Huddinges

mälestavad leinas

RAOUL abikaasaga
INGRID abikaasaga
RUTH perekonnaga Saksamaal
RUTH perekonnaga Eestis

KIRIKUD

TORONTO KOLMAINU EESTI EV.-LUT. USU KOGUDUS
Kirik: 619 Sherbourne St., Toronto (Sherbourne'i allmaa jaam on kiriku kõrval).
Õpetaja O. Gnadenteich
112 Fallingbrook Rd., Scarborough, Ont.
Telefon 698-7977 või 766-7853
Kantseleis, telefon 921-9417

JUMALATEENISTUS on pühap., 20. mail kell 1.30. Teenib õp. A. Jalonen.

SURNUAIAPÜHA jumalateenistus Mt. Pleasanti kalmistul on pühapäeval, 3. juunil kell 11 homm.

ÕPETAJA KÕNETUNNID on iga kuu teisel esmaspäeval kella 6—8 kiriku kantseleis.

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Emadepäeval mälestame oma unustamata armast ema ja vanaema

MARIA SEITS'i

Tänumeeles

POJAD ja TÜTRED perekondadega

Ehkki maine põrm saab mullaks —
ema armastus jääb kullaks!

Minu suurim tänu õp. Edgar Heinsoole, organisatsioonidele ja kõigile, kes minu isa

„ ALFRED KASK "

viimsele puhkepaigale saatmisest osa võtsid.

Leinaja tütar ANU

---

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

Arstiteadlaste konverents

Eesti Arstide Selts Rootsis energilisel algatusel toimub IV Ülemaailmne Eesti Arstiteadlaste konverents Torontos esmaspäeval, 9. juulil algusega kell 9.00 Royal York'is.

Kava: kell 9.00 — tervitused ja teadaanded, kell 9.15 — teadusliku ettekanded.

J. Kaudé (Gainesville, Florida): Tuumamagneetiline resonants ja selle osatähtsus diagnostilise pildistusmeetodina.

O. Kibe (Sundsvall, Rootsi): Isikuvabadusest ja arengust tervishoiu alal sotsialistlikus Rootsis.

J. Novek (Stokholm, Rootsi): Maokatarr röntgenipildis.

M. Milles (USA): Näopaistetuse mõõtmine ja vähendamine pärast näokirurgiat.

Ameerika kontinendilt esinevad ettekannetega Maret Truuvert, Riivo Ilves ja Arvo Neidre.

Kell 12.00 — on lõunasöök, koos samaaegselt toimuva Teadusliku Kokkutulekuga.

Kõik arstiteadlased on kutsutud. Registreerimismaks on Can. $8.00, mis annab õiguse ühineda teadusliku nõupidamisega. Lõunasöögiks registreerimine on ka vajalik, kuid hinna (Can. $12.00) võib tasuda kohapeal.

Registreerida kas ESTO piletite tellimislehe kaudu (Teadlaste Kokkutulek) või eraldi Toronto-poolsele korraldajale — dr. Hans Sepp, 301 Lytton Blvd., Toronto, Ontario, Canada M5N 1R7.

Teadaanne

Eesti Pensionäride Klubi Torontos peakoosolek peetakse neljapäeval, 17. mail kell 2 p.l. Eesti Maja keskmises saalis.

Klubi liikmeid palutakse käesolevat teadet võtta kutsena ja rohkearvuliselt koosolekust osa võtta.

JUHATUS

Esimese mai demonstratsioonid maailmas

Kümned tuhanded marssisid Moskvas Lenini mausoleumist mööda ja 5000 võtsid osa suurest aiapeost Pekingis esimese mai pidustuse ajal. Lääne-Saksamaal töölised rõõmutsesid ametiühingu juhtide nõudmiste üle 35-tunnise töönädala saamiseks, millega loodetakse vähendada töötust. Poolas sekkusid ametliku maidemonstratsioonist osavõtjate hulka ka Solidaarsuse liikmed, kes tribüünist möödumisel tõstsid oma võidumärki. Kuues Poola linnas kasutas politsei Solidaarsuse demonstreerijate vastu veekahureid.

Otsitakse sugulast

Rootsist otsitakse **Peeter Sepp'a,** sündinud kas 13. okt. või 13. nov. 1907. a. Tarvastus või Mustlas rätsepa pojana. Oli Eesti Vabariigi ajal sõjaväelendur leitnandi auastmes. Siirdus Kanadasse arvatavasti 1939. Võttis II maailmasõjast osa liitlaste poolel asukohaga Inglismaal. Asus veel 1968 Kanadas.

Kui selle isiku kohta on informatsiooni, palume pöörduda Eestlaste Kesknõukogu Kanadas poole, tel. 465-2219.

MÜÜA Eesti Kodus
ÜHETOALINE KORTER
(elutuba, köök, esik, vannituba ja rõdu). Sobiv ühele inimesele. Hel. pärast kella 5 õ. Tel. 225-3571

S. Hoppe Cleaning & Building Care Ltd.
Puhastan keemiliselt vaipu, mööblit ja akende pesemine.
Söögituba, elutuba ja koridor **$59.95**
SAMUEL HOPPE
Äris: tel. 686-4030 Kodus: tel. 686-4395

EESTI ALUMIINIUM KOMPANII
Nüüd saadaval uued EUROOPA STIILIS
THERMO-AKNAD
kolmes värvis 2- ja 3-kordse klaasiga.
Tasuta hindamine. **Helistage: töökoja tel. 832-2238 kodus 769-0932**
OSSO Investments Inc.
10335 Keele Str., Maple, Ontario L0J 1E0

Kahekordne juubel Vana Andrese kirikus

Eelmisel pühapäeval tähistati Vana Andrese kirikus piiskopliku jumalateenistusega koguduse 35-ndat aastapäeva, ühtlasi koguduse hingekarjase Udo Petersoo 50-ndat sünnipäeva. Pidulikku tähtpäeva oli pühitsema tulnud ligi täiskirik palveilsi ja osavõtjaid jätkus rõdulegi.

Jumalateenistus algas protsessiooniga, eesotsas sammus kirikunõukogu liikmeskond, milles mitmed osavõtjad laulukoori liikmeina kandsid sinist kooritalaari, järgnes neli osalejat kirkuõpetajat koos koguduse pastor U. Petersooga ja kombekohaselt viimasena piiskop Karl Raudsepp karjasekepiga. Altar oli kaunistatud rohkete kevadlilledega ja selle ees lipuhoidlas meenutas kodumaad suur sinimust-valge lipp.

Algliturgia pidas diakonõpetaja Albert Roost,

mille järele algas koguduse ja hingekarjase U. Petersoo elus suursündmusena toimuv kuldristi üleandmine,

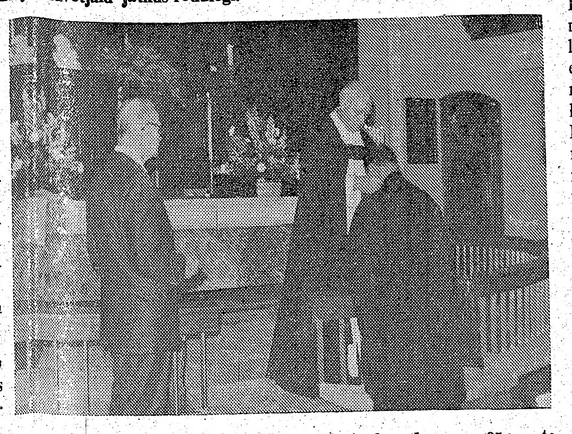

Mõõdunud pühapäeval tähistas Vana Andrese kogudus oma 35. aastapäeva ja oma õpetaja Udo Petersoo 50. sünnipäeva. Sel puhul kinkis koguduse endise õpetaja Ottmar Pello abikaasa Aino Pello oma abikaasale kingitud kuldristi uuele õpetajale kandmiseks. Pildil moment risti üleandmisest. Esimene koguduse nõukogu esimees Risto Liivoja, piiskop Karl Raudsepp ja õp. Udo Petersoo.

Foto: Vaba Eestlane

milleks oli saadud EELK Konsistooriumi otsus. Piduliku toimingu teostas piiskop K. Raudsepp.

Kuldristi annetamise mõtte oli algatanud Vana Andrese koguduse esimese hingekarjase abikaasa Aino Pello, kinkides selleks oma lahkunud abikaasa õp. O. Pello kuldristi. Otseseks üleandjaks oli koguduse nõukogu esimene ja kauaaegne esimees R. Liivoja.

Oma kõnes kuldristisaajat õnnistades nimetas piiskop K. Raudsepp, et kuna pastor U. Petersoo on saanud selle risti kandmise õiguse ajaliselt varem kui see tavaks on, siis selleks on arvesse võetud tema armastust usulise töö vastu ja teeneid eesti ühiskonnale.

Üheks alussambaks sealjuures on esiteks U. Petersoo isa Elmar Petersoo, kes hingekarjase ametit pidas nii kodumaal kui ka võõrsil oma elu lõpuni ja teiseks õpetaja O. Pello,

kes rasketel aegadel selleks tööks koos abikaasaga kogu oma jõu ja töö pühendas.

Järgnesid ingliskeelsed altarikõned Vana-Andrese koguduse 35-aastase juubeli tervituseks kahelt vaimulikult: esiteks The Reverend Albert A. Lorch, Assistant to the Bishop, Eastern Canada Synod, L.C.A. ja teiseks Vana-Andrese Läti koguduse õpetajalt Juris Calitis'elt, kes tänas heanaaberliku kocstöö eest ja nimetas, et meie mõlema rahva lootused ja soovid on samad.

Päevakohase jutluse pidas piiskop K. Raudsepp, võttes selle aluseks Heebrea kirja 10. peatüki, milles rõhutatakse, et ärgu jäetagu maha oma koguduse kooskäimisi ja peetagu silmas ükseist, mis tähendab, et tuleb koos tegutseda ja selleks vajaduse korral ka üksteist õhutada.

Piiskop K. Raudsepp väitis, et ta on rõõmus selle vaimu pärast, mis Vana-Andrese koguduses valitseb,

sest Jumala armastus teeb inimese tugevaks ja õhutab headele tegudele.

Eestpalve kodumaa eest luges koguduse õpetaja U. Petersoo, millele järgnes vaikse orelimänguna „Su üle Jumal valvaku . . ." Oma tänu kogudusele alustas hingekarjane lausega: „Seda on raske panna sõnadesse, ent kuldristi üleandmise õilis mõte on kui sümbol, milles peegeldub selle koguduse vaim."

Südamlik jumalateenistus lõppes piiskopi õnnistamissõnade ja võimsa ühislauluga „Üks kindel linn ja varjupaik . . ."

Pidulikku jumalateenistust kaunistas muusikalises osas lauluga Vana-Andrese segakoor Asta Ballstadti juhatusel, kandes ette oreli saatel võimsalt L. van Beethoveni „Kõik taevad laulvad"

ja Lembit Avessoni uudse „Oh Jumal, Isa, ilma Looja", mida komponist ise orelil saatis.

Kogu jumalateenistuse orelisaate eest hoolitses helilooja ja organist L. Avesson, esitades peale muu orelisoolodena J. S. Bachi preluudiumi g-moll ja H. Burcelle postluudiumi „Pidulik trompet".

Kaunilt kujundatud laululeht viitas koguduse juubeli aastaarvudele, tagapõhjaks Vana-Andrese kiriku siluett.

Jumalateenistusele järgnes aktus, millest lähemalt meie ajalehe järgmises numbris.

Küüditatute mälestusjumalateenistus

Balti Liidu korraldusel toimub neljapäeval, 14. juunil s.a., algusega kell 8 õhtul St. Paul's kirikus, Bloor & Church nurgal, järjekordne Balti rahvaste küüditatute mälestusjumalateenistus. Teenivad eestlaste poolt õpetajad T. Nõmmik, U. Petersoo, K. Raid j.t. Jutlustajaks on läti õpetaja J. Galitis. Esinevad üks eesti ja üks läti koor ning sopran Valve Tali. Programmist võtavad ka osa eesti võitlejate ühingu liikmed, gaidid ja skaudid. Jumalateenistuse tegelikuks korraldajaks ja läbiviijaks on õp. Tõnis Nõmmik. Lähemat informatsiooni võib saada Eestlaste Kesknõukogu Kanadas büroost Eesti Majas.

Kutse vändralastele

Vändra Gümnaasiumi ja Keskkooli endised õpilased ja õpetajad tulge kohtama lõunasöögiks (Reception Lunch) 13. juulil 1984.

Kohtamise paik on Buckingham Room Westbury hotellis, 475 Yonge St. (1 blokk põhja pool College'i jaama).

Koguneme sinna kell 11.30. Külalisi võib kaasa tuua.

Eelregistreerimine soovitav — telefon 421-5732.

Nägemiseni!

JAAN ALMER
KATUSETÖÖD
Tel. 293-2128
773-2014
Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea
et teen igasuguseid raud- ja puuaedu
kruntide ümber.
B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

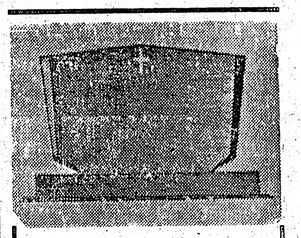

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto, Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

SAVE ON GOURMET COFFEES & TEAS
CHOOSE FROM OVER 50 COFFEES OR 105 TEAS
$2.00 OFF the regular retail price of any 1 lb. (454 grams) of coffee or tea or $5.00 OFF ANY HAND GRINDER
$ SAVE 2

Upper Canada Coffee Works & Tea Mill (Canada) Inc.

St. Lawrence Market 91 Front St. E. at Jarvis Toronto, Ont.
534 Gordon Baker Rd. Willowdale, Ont. Factory Outlet
Granville Island Market 1669 Johnston St. Vancouver, B.C.
Sudbury City Centre 100 Elm St. East Sudbury, Ont.
Broadway Market 999 Broadway Buffalo, NY

WORLD WIDE MAIL ORDER ACCEPTED
(416) 494-9700 Visa, American Express
Valid until 5:30 p.m., Saturday, May 19

ESTO MUTUAL FUND LTD.
Aktsia hind 8. mail $10.54
Toronto, Ont. M5H 1J8
145 King St. W., Room 1900
Telefon päeval 364-1131
õhtul 925-6812

MÜÜA
KÕRGE ILUS KRUNT
Jõekäärul, Männikuteel 100 x 200
245-5757

MÜÜA
Mustjala müts, kindad ja kampsun oma kujundatud, üleni vöö mustris, 3½ y. tumesinist täisvillast inglise gabardiinriiet ja muid käsitöid. Hel. 439-2412 p. kella 3.

USA blokeeris venelaste pakkumise

LONDON — USA võimud on efektiivselt blokeerinud N. Liidu katse kasutada oma rakette, palju odavama hinnaga, Lääne satelliitide maailmaruumi tulistamiseks. N. Liit pakkus „müüa" nende rakette Inmarsatile, internatsionaalsele satelliitide organisatsioonile, mis asub Londonis, uue „sugupõlve" satelliitide maailmaruumi saatmiseks 1980-ndail aastail.

Inmarsatil on kommunikatsiooni satelliitide võrk, mis juhib telefonikõnesid ja muid andmeid kuni 2300-le laevale ja nende kodusadamale. Neil tuleb veel otsustada kompaniide üle, millised varustavad neid uute satelliitidega, mille koguarv võib olla 9 ja koguhind 500 miljonit dollarit.

Need satelliidid võivat sisaldada suure annuse ameerika tehnoloogiat,

mis Moskva nõude kohaselt peaksid rändama N. Liidu raketside baasi enne nende maailmaruumi tulistamist.

USA on sellisele äritehingule vastu, öeldes et selles olukorras USA ei luba saata oma rakette N. Liitu. See on keelatud USA valitsuse tehnoloogia kontrolli määruste kohaselt, mis katsub peatada oma tehnoloogia sattumist ebasõbralikesse maadesse, kes neid võiks kasutada oma relvastuse valmistamisel.

USA deklaratsioon võivat põhjustada tagasilööki Inmarsati juhtkonna poolt,

kellele tulutoov äri ükskõik kellega on tähtsam riikide ettevaatlikkuse poliitikast.

USA on suurim osanik selles organisatsioonis 23%-ga, järgnevad N. Liit ja Inglismaa 10 protsendiga.

Peetri koguduses 29 leerinoort

Maikuu esimesel pühapäeval oli Peetri koguduses leeriõpilaste õnnistamine. Jumalateenistusel St. Pauli avaras kirikus teenisid õpetajad A. Taul ja E. Heinsoo, laulsid leerinoored Margit Viia juhatusel ja Toronto Eesti Meeskoor Charles Kipperi juhatusel, orelil Roman Toi.

Õnnistati 9 tütarlast ja 20 noormeest. Mari-Ann Kängsepp, Lee Metsalo, Siiri Ester Oder, Ellen Heli Ruberg, Kristina May Sermat, Cindy Christine Sigus, Liisa Ann Stockley, Carla Alexandra Stockley ja Christina Birgit Väli; Mark Steven Haarmann, David Ivor Kalm, Erik Thomas Kalm, Peter Paul Kalm, Raimo Risto Karhunen, Andres Ilmar Kasekamp, Allan Harold Kruuv, Mart Laagus, Ronald Heldur Liigsoo, Mark Arthur Olup, Glenn Preem, Thomas Allan Randmaa, Ronald Saarna, Robert Mart Sermat, Peeter Eduard Sommer, Eric Paul Spirka, Martin Somermaa, Hillar Valter Sõrra, Peter Jüri Sõrra ja Erik Mark Tallmeister.

SPORT

Spordimärkmeid

Ottawa asutas uue sekretariaadi nimega „Fitness in the Third Age", „teenindus mis pühendatud Kanada seenioride kehaliseks vormisolekuks". Selle sihiks on tõsta programmide kvaliteeti, suurendada osalejate arvu ja kehalisharjutuste sagedust.

☆

15. Euroopa kergejõustikusisemeistrivõistlusel Göteborgi 9500 pealtvaatajaga hallis tehti uus maailma siserekord prantslase Vigneroni poolt, kes saavutas teivashüppes 5.85 m. Grigori Jemets (NL) saavutas Euroopa rekordi kolmikhüppes 17.33, mis on 8 sentimeetrit lühem maailma pikimast hallihüppest.

☆

Ikka paremaid aegu jookstakse maratonis. Mullu tegid 30 meest ajaks alla 2:11 ja 118 jooksjat küündisid alla 2:14.

Londoni 1984. a. maratonist osavõtmiseks on juba 70.000 jooksjat soovi avaldanud, ainult 20000 lubatakse startida.

☆

Ontariolane dr. John Kendall, Burlingtonist jooksis möödunud augustis oma 50. a. sünnipäeval 50 miili kohalikul spordiplatsil. Kavatseb sel suvel jooksta 100 miili Californias, Sierra Nevada mägedes. Algas jooksmisega 34-aastaselt seoses kehaharjutuste programmi koostamisega südamehaigetele patsientidele. Kaalub nüüd 154 naela, olles kaotanud jooksmisega 31 naela.

☆

61-aastane Lääne-Saksa purilendur Hans Grosse püstitas 25-nda maailmarekordi Austraalias, lennates 500 km kolmnurksel marsruudil keskmise kiirusega 153,76 km tunnis.

☆

On paljastatud uus dopinguaine: kasvuhormoon somatropiin, mida tuntakse HGH nime all. Keegi Los Angelese biokeemik olevat teinud süste, 45 dollarit kord, 19-e riigi sportlastele.

☆

Los Angelese olümpiamängude ava- ja lõputseremoonia läbiviimiseks kavatsetakse kulutada 5 miljonit dollarit. Avamisel esineb mängude kõigi aegade suurim laulukoor 1000 osalejaga. Teine suurim peaks olema lõpul süüdatav tehislõke, mis maksab 0.3 miljonit dollarit.

Spordiuudiseid kodumaalt

Jaanuaris peeti Tallinnas Eesti juunioride sisekergejõustikuvõistlused, olles esmakordsed spordiühingute koondiste vahel varem olnud linnade ja rajoonivõistluste asemel.

Võistkonnad järjestusid: 1) „Kalev" I 558 punkti, 2) „Jõud" 314, 3) „Dünamo" 208, 4) „Tööjõureservid" 192 ja 5) „Kalev" II 132.

☆

Tallinnfilm on valmistanud mängufilmi „Kogu maailma kuld". Film keskendub ainult ühele episoodile maailmakuulsa eesti maadleja Georg Lurichi (1878—1920) elust, nimelt tema Tallinna-turneele 1910. aastal ja seal toimepandud Lurichi auhindade vargusele. See ajalooline fakt ongi filmi lähtekoht. Tõepäraselt on esitatud kaks süzheetelge. Ühelt poolt on kujutatud kohaliku Tallinna ärimehe Berggrüni korraldatud maadlusvõistlust ning toodud esile selle telgitagust. Teiselt poolt on filmis kujutatud Lurichi ja tema noorpõlvetuttava Anna jällenägemist ja nende suhteid. Need võimaldavad maailmakuulsat maadlejat näidata ka isiklikes intiimsemais toonides.

Filmi on lavastanud Valentin Kuik, stsenaariumi autorid Eduard Tinn ja Valentin Kuik. Lurichit kehastab üheksakordne Eesti meister Tõnu Lume, tema massööri Enn Klooren, Annat Regina Razuma. Laiemale levitamisele jõuab film käesoleval aastal.

RISTSÕNA NR. 1194

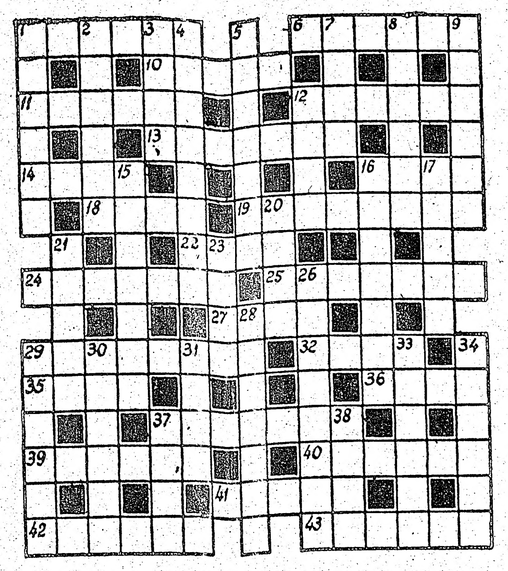

Põikread: 1. Üks apostlitest, 6. tehtud kunstiteos, 27. Vilets ese, Kuju Vanas Testamendis, 10. Rahaminister E. V. valitsuses 1924. aastal, 11. Virn, lasu, 12. Väike saiake, 13. Ninatark, 14. Põhi, 16. Klomp, t mp — inglise keeles, 18. Hunt, 19. Kontsentreeritud vedelik toiduaineist, 22. Ibseni lavateos, 24. Kaaslane, seltsiline, 25. Lakke 29. Marineerimise saadus, 32. Mööbliese, 35. Jahi- või metsloom, 36. Hinnaline ese, 37. Koht Narva lähedal, 39. Kaugemal, 40. Teatud tunne, 41. Metall, 42. Mitme koha nimi Läänemaal, 43. Tihe mets.

Püstread: 1. Mühakas inimene, 2. Valjus, 3. Õun — murdes, 4. Mitte siledate äärtega, 5. Tulemäe avaus, 7. Mägede vahel, 8. Eesti esimene poliitiline ajaleht, 9. Kunstniku tööriist, 12. Arvsõna, 15. Võimeline, 16. Kuulsate itaalia viiulimeistrite kodulinn, 17. Puu osad, 20. Südametu, 21. Nutikas, 23. Jõgi Saksamaal, 26. Sõjakooli kasvandik, 28. Kergejõustiku ala, 29. Näidis, eeskuju, 30. Lihatoit, 31. Avameelne, 33. Tunnen hirmu, 34. Isiku või asjaga sarnanev teine eksemplar, 37. Muldehitis, 38. Naisenimi, ka eesti maalikunstnik.

RISTSÕNA NR. 1193
LAHENDUS

Põikread: 1. Hauptmann, 7. Leg, 9. Aeguma, 10. Rand, 11. Rabi, 12. Attila, 13. Lesima, 15. Isak, 16. Pariteet, 19. Viis kuus, 21. Appi, 23. Katood, 24. Kungla, 27. Life, 28. Erim, 30. Laviin, 31. Lea, 32. Merikanto.

Püstread: 1. Hur, 2. Alates, 3. Padrik, 4. Margapuu, 5. Naba, 6. Neitsi, 7. Lumi, 8. Garantiid, 13. Liivakell, 14. Savi, 17. Riskeeri, 18. Expo, 20. Kallim, 21. Ateena, 22. Porist, 25. Nõva, 26. Aine, 29. Mio.

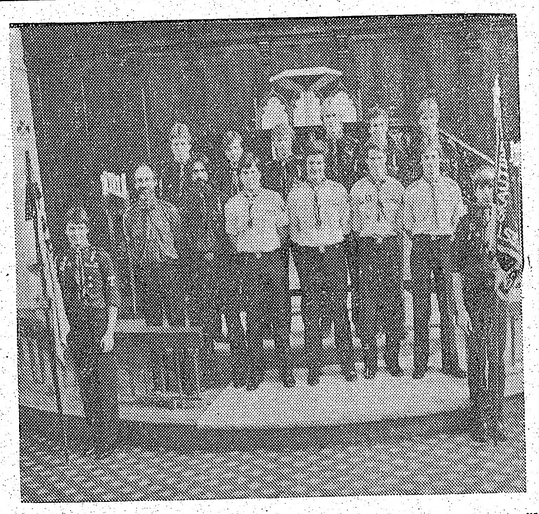

Kalevi lipkonna aastapäeva tähistamisel Kalevi lipkonna Vambola rühma vendurid Vana Andrese kiriku altari ees.

Foto: Vaba Eestlane

MAARJAMAA kirjastusel ilmunud raamatud müügil Vaba Eestlase talituses

Jüri Uluotsa „Eestlaste lepingud võõrastega XII sajandil"	$4.—
Uku Maasing „Udu Toonela jõelt"	$8.—
Uku Maasing „Pilridele Pyydes"	$6.—
„poety estoni" — eesti luule antoloogia itaalia keeles	$6.—
Kalju Lepik — Death has a Child's Eyes	$6.—
Salasoo ja Salo — Välis-Eesti perioodika	$6.—
V. Salo — Riik ja kirikud	$4.—
Anführung zu der Etnischen Sprach (Esimene katse eesti keele grammatika ja sõnaraamatu koostamiseks H. Stahli sulest aastal 1637)	$6.—
Reedik Willem Wilmanni „Valmid"	$6.—
Blaise Pascal — Mõtted	$4.—
Antonio Possevino — Kiri Mantova hertsoginnale	$6.—
Arno Vihalemm — Kunstnik eesti kirjanduses	$4.—
Aarand Roos — Juutide kuningas Tallinnas	$6.—
Ilona Laaman — Üks üsna kerge haigus (luuletused)	$6.—
Kaugver — 40 küünalt	$6.—
R. Tagore — Puuviljapõim	$6.—
A. Roos — Jumalaga, Kars ja Erzurum	$6.—

PLUSS SAATEKULU 50 c IGALT RAAMATULT

Robert Kreem

Mälestusi • Tähelepanekuid • Otsinguid noorusaastaist

„VANDEGA SEOTUD"

237 lk. $15.—

Müügil „VABA EESTLASE" talituses

Müügil VABA EESTLASE talituses

LOOME

Eesti rahvuskultuuri loomingupäevad 23.—30. aug. 1981 Jõekäärul

Loomingupäevade Kunstide loengud sõnas ja pildis — 169 lk.

Autorid: Allik, Berendsen, Lipp-Leppik, Metsala, Märtin, Naelapea, Niidas, Olbrei, Puhm, Puust, Raudsepp, Riga, Salo, Sermat, Susi, Tiido, Toi, Valdsaar, Virkhaus ja Voitk.

Hind $15.— pluss saatekulu $2.—

ILMUS:

S. EKBAUMI LUULETUSKOGU

ÕHUMÄRGI ALL

Hind $10.— pluss saatekulu $1.75

Saadaval Vaba Eestlase talituses

Kummelite suvi

Aili Helm

Pühendatud kodumaa noortele

40.

„Vanemuine" pööras juba nina Põhja, kui Tapupere ja Vägev pardale jõudsid. Laevas laulsid leegionärid kõigist üle:

„. . . teed tagasi meil ei ole,
ehkki häving on silmade ees!
Vaba kodu eest palju ei ole
kui langebki viimane mees!

Ja jätkus:

„Vennad, võitluse mürinas,
tules,
kostku leekidest kuradi naer —
hahhahhaa!
Võrsub vabadusidu, ei murta
me ridu!
Ehkki langema me peaksime
kõik . . ."

Kustki laevateki teisest nurgast kõlas soomepoiste laul:

„Teid me tervitame kodumaa
metsad! . . ."

Üle kõige kõlas leegionäride laul:

„. . . kõik tandrid tasandab
ja surnupealuu sõdureist
veel tuul vaid jutustab . . ."

„Teeb kurvaks neid laule kuulda! Meie rahva saatus on raske."

Härra Sammal hüüdis: „Jätta sentimentaalsused!" Ta oli vintis.

„Ongi jäetud!"

„Kuulge, minge trepile ja pange see laevatäis ühislaulu laulma! Niiviisi käsutas Sammalt Piret: „Teil on kõva hääl, dirigeerige „Kas tunned maad", seda kõik oskavad."

„Ühislauluks valmis!" hüüdis Sammal.

Kostis naeru. Keegi hüüdis: „Ära kamanda!"

See ei aidanud. Sammal kamandas uuesti: „Kas tunned maad!"

Nad jäid vaikseks, nad tundsid seda maad . . . Ja kui jõuti refräänini:

„see on see maa,
kus minu hääl . . ."

siis kõlas meloodia juba nagu laulukoorilt. Sammal lõi takti ja koor tuli järele, kes kuidas oskas, aga kõigil oli tõsi taga.

Laev jõudis kodusadamasse — aga kuhu ta pidi jõudmagi, jõgi on ju jõgi. Madrused olid kõrges aurus, aga lõbusõitjad ehk veelgi kõrgemas.

„Suur tänu!" „Nägemiseni Emajõel!" „Aitäh!" „Olge terved!"

Siirduti eri teid mööda oma „asulaisse". Üle pontoonsilla minejaid oli suur rühm. Eesti jõesadamamehed olid silla paika pannud ja seda mööda astuda oli hulga kindlam kui paadiga sõita.

Piret võttis Tooma käealt kinni ja nii nad astusid üle silla. Sammal ei suutnud ikka veel uskuda, et tema osa dirigendina juba läbi oli: hoolega „taktikeppi" vehkides sammus ta laia lauluga üle silla. Pöök tegi koos kolme mehega paraadmarssi. Beata naeris kõva häälega, kuna Ingrid kõndis Endli ja Lauri vahel, aga ta jutust selgus, et mehed tema vahel kõndisid. Sild oli paksult rahvast täis.

„Nende põrguliste laevakali oli selge puskar," sosistas Piret Toomale. „Ega ma ei nurise — aga tahtsin teile öelda, et olen 24 tundi söömata."

„Minu asinus supermus!" hüüdis Toomas. „Tegin teie jaoks ilusad võileivad — aga unustasin need lauale . . . Väga kahetsen . . ."

„Ega see asja muuda!" ütles Piret ja lisas: „Teie olete hea."

Toomas tundis ennast äkki väga tähtsana, aga juba nad astusid sillalt pehmesse tuhka, mis üle Esimese kaevanduse aia oli teele lükatud ja kattis seda nüüd paksult ja pikalt, ning ulatus teest kaugemalegi.

Vasakul seisis neljast püstipalgist konstrueeritud kõrgpingeliini post. Selle neli jalga olid omavahel põikpostidega ühendatud. Piret vabastas enda Tooma käevangust, ronis ühele horisontaalsele tugipalgile ja hüüdis tema kohta väga kõva häälega:

„Armas eesti rahvas, meie ei saa ju ometi laiali minna ilma isamaaliku kõneta! Meie ei ole siin külmal maal ainult selleks, et lõbutseda — meie teeme siin ka midagi muud."

„Sunnitööd!" hüüdis keegi.

Kõnekuulajaid oli üle paarikümne.

„Jaa, tööd, mitte ainult sunnitööd. Mõned ei usu, et sellel tööl on sügav mõte. Mina usun — ja ma ei saa seda teile ütlemata jätta!"

Kogu superseltskond oli vakka. Igaühel oli tekkinud aimus või tunne, et see, mis täna seni veel puudu oli jäänud, tuleb nüüd, just praegu ja kohe.

Piret kõneles:

„Me elame võõral ja veidral maal, me elame iseäralikes oludes: päike paistab siin südaööselgi, aga ta on külm. Ja meil on külm! Meie päikene oli soe. Aga meie ei heida meelt! Meie teeme selle päikese ka siin soojaks. Millega — küsite teie — ja mina ütlen teile: oma vabadusearmastusega ja oma vabadusega. Seda vabadust meil on rohkem kui arvate ja uskuda tahate! Stalin ja partei saatsid siia sadutuhandeid vange ja tuhandeid valvureid ning soldateid. Olid needki vangid, nagu ka vähesed eraisikud siin, enamjagu samuti repressceritud. Aga meie oleme kitsastest okastraataedadest pääsenud laia aeda, tervesse suurde linna või külla — nii nagu ta siin on. Ja selles linnas on — tema rahva tõttu — teistsugune „nõukogude" kord kui mujal Venemaal. Moskva ei ole sellele tulnudki, et meie siin vabamalt elame, et me siin nii elame nagu tahame. Kas saab niiviisi organiseerida rahvusgruppe, nagu meie siin polaarjoone taga oleme organiseerinud? Ei saa! Kas võib mistahes Nõukogude linna tänaval laulda ja pilli mängida, laulda mis tahad ja koguneda ja marssida, kuhu tahad? Ei või! Keegi ei luura kedagi, keegi ei nuhi ega passi kedagi. See on ju niisugune vabadus, mida tuleb kõigel võimalikul viisil kasutama õppida ja kasutada! Kui kord koju jõuame, siis on siin harjutatud julgusega seal palju peale hakata.

Kirjad kodumaalt näitavad misugustes oludes seal elatakse. Iga koosoleku jaoks on vaja luba, iga sünnipäevapidugi passitakse ja nuusitakse. Tänaval laulmisest ära räägigi. Inimesed on hirmu täis, kardavad kõike ja algatavad vähe. Meie, endised sunnitöölised, peame viima sinna julgust ja vaba vaimu hõngu. Loobume sunnitöölaagris külgeharjunud passiivsusest ja muudest sealseist veidrustest. Valmistume kodumaale mineku vastu. Meist peavad saama seal eestvedajad, teadlikud võitlejad, ka . . ."

Sel hetkel hüüdis Tapupere täiest kõrist:

„Hei, Pänn, muusikat! Üks marupolka!"

Mees oli Palgil seisva Pireti süle haaranud ja asetas naise maha, samal ajal kui akordionist oli pillile juba hääled sisse saanud. Piret ei saanud veel protesteerima hakatagi kui ta järsku aru sai seisukorra naljakusest; see haaras teda kaasa, ergutas jalgu ja fantaasiat, nii et pilvekestena aina tõusvas tuhas vägevasti tantsu lõi. Tapuperel olid vana vangi kohta küllaltki tugevad käed ja juba haaras see jõu ja ilu demonstratsioon teisedki kaasa. Beata protesteeris, aga pidi tuhatantsu kaasa tgema. Ingrid ei kõhelnudki minemast ja Ellen oli niikuinii juba „parketil".

Toomas tõmbus pisut eemale ja vaatas seda põrgumõllu pisut kahetsedes, et Piret kõnet ei saanud lõpetada; mees oli huviga kuulanud ja oleks väga lõppu teada tahtnud. Nüüd aga konstateeris ta naerdes eneseette: „On kuradi rahvas, see eestlane! No on rahvas . . ."

Piret oli end Lauri haardest vabastanud ja jooksis Tooma juurde. Aga Tapupere tantsuhimu pehme tuhk ei vähendanud. Ta haaras Endli käte vahelt Ingridi ja hüüdis mehele, kes oma naist päästa püüdis:

(Järgneb)

ADVOKAADID

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS & PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

ENN ALLAN KUUSKNE
B.M.LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
1 First Canadian Place, Ste. 3450
Tel. kontoris 363-0073
kodus 360-8776
IGAL ALAL

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

ARSTID

LEO KANN, D.C.
DOCTOR OF CHIROPRACTIC
212 Dinnick Cr.
Tel. 489-0562

OPTICAL STUDIO Ltd.
R. SCHMID, saksa optik
Suur valik euroopa prilliraame: Zeiss, Rodenstock, Metzler.
Spetsialiseerunud contact lenside alal.
1586 BLOOR ST. W. 1 tänav lääme pool Dundas'e subway'd
Tel. 535-6252

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast reedeni kella 9—3-ni
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase leviku tõttu.
üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni omasp. homm. kella 11-ni ja nädala teise ajalehte kuni kolmap. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

BON AIR APPLIANCE SERVICE
PARANDAME
külmutuskappe ja pliite — igat liiki
☆ 31 aastat tööpraktikat ☆
Tel. 533-9334

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS
SEINAST-SEINA JA LAHTISED
ERIK LOKBIK — 447-9834

Vana Andrese kiriku saalis toimus koguduse kunstitoimkonna korraldusel kahe eesti kunstniku tööde näitus. Pildil kunstnikud Helmi Herman ja Ervin Milvek. ..... Foto: Vaba Eestlane

Positiivseid muudatusi börsil

Sellest pole möödunud palju aega, kui inflatsiooni lend oli kõrge. Esemete ja töötasude hinnad kerkisid kiiremalt kui inflatsioon. Kõik sirutasid omad käed suurema raha järele ka seal, kus selleks puudus põhjus. Börsil kurjustasid müügiagendid: „Kõikidel tasud tõusevad, eks meil ole ka õigus oma tasuprotsente tõsta."

Mina oma väikse hääle ja viletsa keelega, püüdsin seda vigast mõtteviisi parandada. Seletades, et kui nüüd aktsia hind on $100.00, siis 3% müügitasu oleks sellest $3.00. 50%-lise inflatsiooni juures oleks selle aktsia hind $150.00, millest 3% oleks $4.50. Seega agendi tasu tõus täpselt võrdne inflatsiooniga ja %-i kõrgendus ei ole õigustatud. Minu jutt jäi hüüdjaks hääleks kõrbes. Rõhuv enamus kinnitas priske protsendikõrgenduse.

Siin maal on rahaisu nii suur, et tema pärast tõmbavad kaks kauaaegset sõpra kätte vaenukindad. Tema pärast hüljatakse oma isa ja ema ja viiakse armastatud ämm, kõrge elukindlustuse poliisi ja koos pommiga lennuteele, mis surmab ämma ja kõik kaasreisijad. Seda katastroofi vast peaksid veel paljud mäletama. Minule äratas selle juures imestust asjaolu, et pommipanijaks oli elukutseline kooliõpetaja. Seekord ma veel ei teadnud, et siin leidub kiriku- ja kooliõpetajaid, kes taotlevad Kanadale maapealse paradiisi hüvitusi.

SUUR TÜKK AJAB SUU LÕHKI

Toon selle väite kohta lihtsa näite: mina ostsin Gold Corp'i 1000 aktsiat hinnaga a $8.00, ostutasu sellelt oli $233.34. Mittekahjuga müügi korral oleks selle tasu ca $266.66. Seega kokku $500.00 — ühekordse ostumüügi korral. Tahad sa seda 10 korda korrata, siis tuleb aktsia ostjal müügiagendile maksta $5,000.00. Siin kerkib küsimus, kust see raha tuleb ja kes selle maksab?

Tööstuste tulud on praegu äärmiselt väikesed ja kaevanduste olukord hoopiski vilets. Maailma suurim niklikaevandus Inco, mille kasutuses rikkalikud niklilademed ja moodsamad tööstusseadmed, ei jõua oma sissetulekust maksta isegi mitte tööliste palku ja peab seda katma puudujäägi arvel.

Selge on, et tasuprotsendi kõrgendus oli vale ja hoopis alandus pidanuks seda asendama.

Mina loobusin otsekohe omast vanast ärimeetodist, et osta kui odav ja müü kui kallis — eks tei-

Aastate jooksul väljaarenenud ja vajadusekohaseks kujunenud börsi ärisüsteem varises kokku ja purunes.

Suur tükk oli suu lõhki ajanud.

Kerkisid uued firmad, kes pakkusid 85% hinnaalandust — nendega tuli nüüd arvestada. Minu suurim firma pakkus mulle kohe 35% hinnaalandust, kuid lisas sinna juurde tingimuse, et ostu või müügi miinimum peab olema $7,500.00. Kõrgema hinna tõttu ei vähenenud siinjuures agendi tasu.

Teise miinimum oli $5,000.00, aga kolmandaga sain korraldada nii, et tasu määramine sünnib kokkuleppe korras. See rõõmustav muudatus viis mind jälle tagasi börsiturule.

Minu arvamise järele ei ole enam võimalik nii ruttu börsil taastada endist olukorda, kus väikse vaevaga voolas sisse nii rikkalikult tulu. Suur osa müügiagentidest kaotavad nüüd oma ilusa teenistuse, kuid seda viga ei saa enam parandada.

Ärielus on ju nii, et kord on Vestman all ja Piibeleht peal ja siis jälle ümberpöördult. Nüüd oleme meie väiksed vennad peal ja seda olukorda tuleb kasutada.

Ärge kartke pakkumast agendile väikest tasu. Olge mureta, ta võtab selle vastu. Vanakurat sööb hädaga ka kärbseid.

A. T.

Õienduseks ja täienduseks

„Vaba Eestlane" 24. aprilli „Kommentaarid — Sortides sportides" oli trükitud, et Zola Budd jooksis 5000 meetrit 65 sekundit kiiremini kui ükski naine siin maamunal. See on ilmne trükiviga, mille tegi kümnekordselt suuremaks kahe numbri vahelt väljajäänud koma. Zola jooksis selle distantsi 6,5 sekundit kiiremini (15.08,26—15.01,83 võrdub 6,43). Kardan, et eelnimetatud trükiviga häirib sportlasi ja spordisõpru ning õiendamine oleks soovitav.

☆

Vahepeal on Londoni Daily Mail avastanud, et Zola isal on Briti pass ja Zola vanaisa on sündinud Londonis. Väljaspool järjekorda on nüüd antud Zolale Briti kodakondsus, et võimaldada 17-aastasel tüdrukul osa võtta olümpiamängudest. Aga — Zola küsimus kuulub Rahvusvahelise Olümpiakomitee kontrollimisele, millel on otsustav sõna.

Värske Briti kodanik kannatab oma uuel kodumaal arvukaid mõnitamisi. Ajakirjandus ja isiklikud atakid on viinud tüdruku pisarateni. Teda on sõimatud, teotatud ja temale on sülitatud — Briti Labourparty on vihasemaid apartheidi vastu võitlejaid (Jumal ise teab — miks?).

H. Riga

Lääne muusikakultuur iseseisvas Eestis

Mälestuskilde Peter Paul Lüdigi arhiivist

2.

MILIZA KORJUS JÄTTIS ARVUSTAJAD KÜLMAKS

1933. aastast pärit arvustused ja arhiivimaterjalid viivad meid pärastise rahvusvahelise laulukuulsuse Miliza Korjuse kontserdi juurde, mis toimus 9. septembril 1933. aastal Estonia kontserdisaalis. Neid arvustusi on huvitav lugeda, kuna need ei ole noore lauljatari võimete hindamisel eriti ülistavad. Ajaleht „Kaja" oma arvustuses nendib, et Miliza Korjus „ilmutas õige arenenud tehnilisi võimeid". Arvustaja üleb, et noor lauljatar laulab „silmapaistvalt puhta tabavusega kõlavuse mõttes; rütmiline külg ei ole võrdselt sama tugev." Eeskavast parema kordamineku osalisteks said kriitiku hinnangul koloratuursed tehnilised palad, kuna vähemat edu saavutasid voolavat ning värvikat tooni andvad laulud. Saatja kohta mainitakse, et lauljannat saatis klaveril P. Lüdig, kes oma osa täitis väljapaistvalt hea kordaminekuga ning „tõotab meil kujuneda üheks parimaks sellei alal."

Theodor Lemba „Päevalehes" avaldatud arvustuses oli kriitilisem. Kriitik mainib: „Noor lauljanna Miliza Korjus on meile juba tuttav oma esinemistest kahe või kolme aasta eest kohalikel kontsertidel, kus meil mitmeti oli võimalus teda kuulda. Nüüd on ta veetnud paar aastat Saksamaal, kus ta nähtavasti on ka jätkanud oma lauluõppust. Tema ilusa kõlaga koloratuursopran on haruldase liiklemisvõimega looduse poolest, mis võimaldab talle võrratu kergusega ning väledusega sooritada kõiki koloratuurkäike, passaazhe ja trillereid. Tema hääl on tunduvalt võitnud keskmises asendis, kus tooni ilmutamine on muutunud tüsedamaks, elavamaks ja mahlakamaks. Ent kõrgemas registris ei ole väljapeetud nootidel küllaldast lendu ja elevust, sest nemad heljuvad veel pisut sirgejooneliselt ja kitsalt. Kui lauljanna saaks välja pidada või pikemalt vältavaid kõrgeid noote ilmutada säärase hooga ja hiilgusega, nagu see talle õnnestub helireedeli sarnastel käikudel, siis ei jätaks tema laul tehnilisest küljest soovida. Tema tugevam külg on ju loomulikult lauluvirtuosideet."

FILM „SUUR VALSS" TÕI SUURE EDU

Nagu teada, ei olnud Miliza Korjusel Eestis loodetud menu ja ta siirdus 1933. aastal Saksamaale, kus laulis 1935—36 Berliini Staatsoper'is. 1936. aastal sõitis ta Hollywoodi, kus tegi endale 1938. aastal rahvusvahelise nime ning kuulsuse filmis „Suur valss." Kui Miliza Korjus oli tõusnud oma karjäärredelil nii kõrgele pulgale, siis heideti Estonia teatrile ette, et see ei kasutanud lauljanna võimeid eesti ooperilavastustes. Kuid Peter Paul Lüdig on oma elupäevil andnud ka Miliza Korjuse kohta kommentaare, mainides, et lauljatari eesti keele oskus oli väga vilets ning et ta nõudis nii kõrget honorari, mida

PETER PAUL LÜDIG

Estonia teater ei jõudnud maksta. Kõigele lisaks puudus tal ooperi repertuaar.

Peter Paul Lüdig saatis Miliza Korjust kõigil Eestis korraldatud kontsertidel ja üritas põgenikuna Ühendriikidesse saabunult lauljatariga kontakti saavutamist. Miliza Korjus ei vastanud aga Lüdigi kirjale, millest võis järeldada, et ta ei tundnud Eesti ega eestlaste vastu enam mingit huvi.

HELLA NÕMTAK'ist SAI NELLA VALDI

1933. aastal oli Estonia kontserdisaalis haruldane külaline — eesti päritoluga lauljatar Hella Clanman-Nõmtak, kelle lavanimeks oli Nella Valdi. See daam oli õppinud Tallinna Konservatooriumis ja Milaano konservatooriumis. Nagu A. Lemba arvustusest „Päevalehes" nähtub on lauljatar esinenud ka „Estonia" ooperis ja hiljem ühes itaalia ooperitrupis. Kõik kriitikud on tema esinemisega ja häälemateriaaliga üldiselt rahul. A. Lemba näiteks mainib, et tänu Itaalias esinemistele ja „sellele vokaalmuusikalisele õhkkonnale, milles viibis lauljanna, on ta oma muusikalisi võimeid eriti hääle kultiveerimise suhtes kõrgel määral tõstnud ja arendanud. „Arvustajad nendivad, et klaveril saatis korralikult P. Lüdig. Ühe lehe arvustaja kinnitab, et kuulajaid oli kogunenud kaunis rohkesti, teine nendib lakoooniliselt, et rahvast oli „Estonia kontsertsaalis kaunis palju", kuna kohalik saksakeelne ajaleht peab vajalikuks kinnitada, et saal ei olnud kuulajatega täielikult täidetud. Nagu nähtub, ei aidanud isegi eksootilise nime all esinemine rahvast suuremal arvul kokku tuua.

KUI PETER PAUL LÜDIG PIDI EESTIST LAHKUMA

Peter Paul Lüdigi arhiivimaterjalid räägivad paljudest välismaistest muusikutest, kes käisid Tallinnas ja teistes Eesti linnades esinemas. Nende seas oli häid ja keskpäraseid kunstnikke ning kõigi juures ei ole mõtet lähemalt peatuda. Üheks üldise tunnustuse osaliseks saanud ja suure populaarsuse võitnud interpreediks oli viiulikunstnik Cecilia Hansen, kes külastas Eestit mitmel puhul, kuid tegi pikema peatuse Eestis 1935. aasta septembris, esinedes kahel õhtul Tallinnas Estonia kontserdisaalis, siis Tartu Vanemuises ja Pärnu Endlas. Saatjaks oli Peter Paul Lüdig, kellel arenes solistiga haruldane koostöö, mis üle noatera oleks lõppenud Lüdigi Eestist lahkumisega ja rahvusvahelisele muusikaareenile siirdumisega.

Cecilie Hansen, kes 1935. aastal suvitas Pärnus ja kes isegi kõneles Pariisist Eestisse elama asumise võimalustest, mainides, et Eesti on talle erakordselt armsaks muutunud, oli ilmselt ka meie arvustajate pailapseks. Ed. Visnapuu oma arvustuses väidab, et kui C. Hansen on võitnud väga laialdase populaarsuse ja sügava poolehoiu, siis võlgneb ta seda oma haruldastele võimetele. „Eeskujuliku tehnika ja kooli (L. Aueri õpilane) juures omab ta suuri muusikalisi andeid, mida rakendab tõlgitsemisse kõrgete kunstiliste avaldiste näitamiseks". Kunst oma avaldustes on püsinud ja püsib suure ülekaaluga meeste käes — mainib Ed. Visnapuu. Naisi näeme kõrguste tippude juures harvem, kuna ala paneb peale väga raskeid pingutusi. Peatudes klaverisaatja juures märgib Ed. Visnapuu, et „õhtukaaslaseks oli meie väljapaistev saatja P. P. Lüdig, kelle hea muusikaline maitse, pianistlikud võimed ja akkompaneerija omadused lubavad tegutseda hinnatavalt. Vastastikune mõistmine muusikas pani end maksma suurte tulemustega."

P. P. Lüdigi arhiivis leidub ka ühe ajalehe väljalõige, mis kannab intrigeerivat pealkirja „P. P. Lüdigi õnn". Artiklis mainitakse, et Estonia teatri kontsertmeister P. P. Lüdig, kes on olnud Cecilie Hanseni saatjaks klaveril Eestis toimunud kontsertidel, on saanud kunstnikult ettepaneku, olla tema saatjaks järgmisel aastal toimuval Euroopa-turneel. Ajalehe andmetel olevat kunstnik P. P. Lüdigi võimetest vaimustatud ja peab teda paremaks kõigist tuntud nimedega välismaa saatjatest. Sellest suurest plaanist ei tulnud siiski midagi välja, kuna Rootsi valitsus ei lubanud P. P. Lüdigit saata Cecilie Hansenit Rootsis kui see andis seal järgmisel aastal oma esimese kontserdi.

KODUMAA UUDISED

Rapla rajoonis Keila jõe keskjooksul asuvas endises Seli mõisahoones on tervishoiuministeeriumile alluv kopsuhaiguste järelravi haigla, kus 75-kohaline raviasutus teenindab Tallinna ja selle lähema ümbruse kopsuhaigeid. Kuid hädas ollakse remondiga. Remondijuttu alustati juba mitme aasta eest, esimest korda tulid mehed kohale 1982. a. kevadel. Tööd aga ei edene sugugi. 1983. a. suudeti korda teha vaid haigla abihoone katus, kus kivid asendati tsinkplekiga. Selle hoone katus ei jooksnudki läbi, küll aga teeb seda endiselt peahoone oma. Haapsalu mehed tulid mõisahoone fassaadi krohviparandusi tegema, aga kurjad ilmad lõpetasid töö, sest jäistele seintele ei jää krohv püsima. Kuid ka mõisahoone ümbruse park on korrast ära, tuul murrab puid, aga pargihooldamine käib haigla personalile ülejõu.

☆

4. märtsil toimusid N. Liidus ülemnõukogu valimised. Kuigi kellelgi kedagi valida ei olnud tehti väga ägedalt selgitustööd kandidaatide üle. Hiiumaal tegutses kaheksa agitpunkti, kus olnud kõigi parteitööliste südameasjaks mitmete küsimuste lahendamine.

☆

Kiire ja oskusliku tegutsemise eest lapse uppumisohust päästmisel autasustati Saaremaal Kaarma algkooli 6. klassi õpilast Margus Raudseppa medaliga „Uppujate päästmise eest".

☆

Eesti NSV Ülemkohtu kriminaalasjade kohtukolleegium mõistis 27. aprillil 1983 P. Kalininile erakordse karistusmäära — surmanuhtluse. Ta tunnistati süüdi Narva linnas alaealise tütarlapse vägistamises ja tapmises. Tema armuandmise palve jäeti rahuldamata. Kohtuotsus on täide viidud. Miks seda teatati rahvale aasta hiljem?

RAAMATUPIDAJAD

JOHN E. SOOSAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

Eesti Sihtkapital Kanadas
Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele
Eesti Sihtkapital Kanadas
kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave., Toronto, Ont. M4K 2R6

KÕIKIDEKS KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
INSURANCE BROKERS
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja 653-7816

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 10. mail 1984 — Thursday, May 10, 1984

TÄHELEPANU, MEIE KLIENDID!

PRAEGU ON VIIMANE VÕIMALUS PAKKIDE SAATMISEKS EESTISSE SIIN ETTEMAKSTUD TOLLIGA. Alates **1. juulist 1984** ei saa enam ettemakstud tolliga pakke Nõukogude Liitu saata.

Pärast 1. juulit võite saata pakke, kuid pakisaajad Eestis peavad ise maksma tolli.

Isegi sellises olukorras oleme meie võimelised teile pakkuma usaldusväärset teenimist ja soodsamaid hindu kui teised.

KIIRUSTAGE! AINULT MÕNED NÄDALAD VEEL!

Tavalise postiga 5 kg — $19.— 10 kg — $34.—

SAVE-O-WAY PARCEL SERVICE
A DIVISION OF 547319 ONTARIO LTD.

331 Roncesvalles Ave., Toronto, Ont. M6R 2M8
Tel. (416) 532-3042

HAMILTONIS: 747 Barton St. E. — Tel. 544-3603

Uus omanik — eestlane

MAISON SUISSE RESTAURANT & DINING ROOM
Alkohol
513 Bloor St. W. — Tel. 532-3664

„FONDUE" ja EUROOPA TOITUDE SPETSIALIST
Avatud 7 päeva nädalas kella 5 p.l.—1 öösel
Omanik H. NURMEOTS

Toronto Eesti Ühispank
958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6
Ühenduses on jõud!

SOODSAD LAENUD KAASMAALASTELE

Informatsiooniks helistada: 465-4659

KARUSNAHKADE KÜLMUTUSLAOS HOIDMINE

... JA ISIKLIK TÄHELEPANU

Teie kallihinnaline karusnahk püsib sellisena, kui hoiate seda meie juures. Me inspekteerime ja parandame, elustame teie karusnahka ja anname sellele terve läike. Ka asjatundlik ümbertegemine. Kõik töö tehakse meie oma stuudios — täielik garantii. Astuge sisse ja olge täiesti rahuldatud

TASUTA VIIMISEKS hel. 488-1701

FURS by FINN
Master Furriers since 1960
191 Eglinton Ave. E. – 488-1701
Just West of Mt. Pleasant Rd.
Open daily to 6 - Thurs to 7 - Sat to 3

KÜMME VILJAKAT AASTAT

(Algus lk. 1)

Aruande perioodil sai teatavaks, et 1983. a. surma läbi lahkunud kaks kaasmaalast on ESK-le pärandanud omapoolsete soovidega kokku $100.700; raha laekub käesoleval aastal.

Springmount'is asuva aianduspäri hea töötulemus ja majandamine võimaldas ESK-le sellist investeeringut, üle kahe korra suurema kasumiga, kui aasta varem,

mis ühtlasi oli ka suurimaks üksiklaekumiseks ESK senise tegevuse jooksul.

Rahvusliku ühiskondliku töö ja kultuurilise tegevuse toetamiseks on ESK kaudu kuni 1983-nda aasta lõpuni rahas laekunud kokku $443.000, millisest summast on organisatsioonidele toetustena välja makstud $230.000 ja suurem osa on teisest poolest paigutatud kapitalifondi, kust toetusi antakse ainult selle kapitali kasumist.

Käesoleva aasta algusest tänaseni on juba laekunud üle $117.000, see on nüüd juba rohkem kui aastatel 1982. ja 1983.

Liites selle varemnimetatud $443.000-le, saame $560.000. Koos Springmount'is asuva äri ja kinnisvaraga on ESK kaudu eesti ühiskonna majanduslik aluse kindlustamiseks laekunud seega väärtusi, mis oma kogusummas on peatselt ületamas $1.000.000.

See võib juhtuda juba käesoleval aastal.

Varemnimetatud toetustele lisaks on veel toetusi, mis antakse otse kapitalifondi kasumist suuruses $29.800,00. Praegu on väljamaksmise protseduur lõppfaasis 14 juhul kogusummas $12.200,00.

Huvi mälestus- ja eriotstarbe fondide loomise vastu on jätkunud. Mitmetes testamentides on ettenähtud mälestusfondi loomine. Paljud erifondid moodustavad praegu summa, mis on ligemale $150.000.

Testamentide tegemine jätkub endiselt, eestlaste poolt on ESK-le pärandatud kas otseselt või omapoolsete soovidega kokku $138.000.

Puudutades Owen Soundi lähedal asuvat Haavaniit's Springmount Nurseries & Landscaping Ltd. aiaäri 1983. a. tegevuse ja majandamise tulemusi, osutusid need paremaks kui eelmistel aastatel. Kasum, mis ESK sai sellelt investeeringu ohjektilt oli $54.500, mis ületab eelmiste aastate saadud summad. Müügid on peaaegu kahekordistunud.

Laekur H. Mäeste esitas majandusaruanded. Varanduste seis oli 31. dets. 1983 $438.021,26 (eelmisel aastal $380.961,39), kohustuste poolel ettesaadud intress ja kapital $438.021,26, kusjuures aasta ülejääk oli $46.460,16.

Tulude ja kulude aruandes oli tulude poolel $87.833,34, kulusid $41.373,18, neist annetusi tehtud $38.370,00, jättes aasta ülejäägi $46.460,16.

Diskussioonis V. Rein soovitas erikomisjoni moodustamist, kes uuriks E. Alfredi osa ESK-is, kuigi esimees oli juba aruandes mainitud, et ESK ei kannatanud Alfredi afääri tõttu. H. Teder soovitas Alfredi teod eraldada rahva ja sihtkapitali osas.

A. Haavaniit selgitas enese olukorda, mis tekkinud Alfredi poolt tehtud lepingud muutmisega.

Ta on võtnud omale advokaadi selle asja lahendamiseks, kes pole aga saanud selget vastust ei ESK advokaadilt ega ESK-lt.

Muus osas kordusid samad mõtted ja väljendused, mis viimastel aastakoosolekutel on olnud arutlusel.

Aruannete üle oli palju rääkimisi, mida esimees H. Lupp ja laekur H. Mäeste selgitasid, eriti just aiaäri osas, mis töötab iseseisvalt. Ka puudutati aiaäri müütmist, kuid H. Lupp arvas, et kui see raha ohuks pangas, siis poleks tulu olnud siiski mitte nii suur. ESK on võtnud hindaja ja selle alusel on leitud, et praegune majandamise viis on õigem.

A. Havi märkis, et tegevuskavas on positiivsed toetused ja annetused,

kuid käigusolevad toetused Eesti Lipu 100. a. juubelikomiteele, EKN-le filmi toetamiseks, sinimust valge lipu 100. a. juubeli filateelia komiteele ja EELK praostkonnale mitte välja maksta.

Küll tuleks leida aktiivne eesti noor, kes palgata eesti noortekonsultandiks. Ka tuleks edaspidised toetused välja maksta pärast peakoosoleku kinnitamist.

H. Vellner arvas, et ta ei usu, et keegi saaks siin olla vastu Eesti lipule toetuse andmisele. Ka V. Rein, kes esialgul toetas A. Havi ettepanekut, leidis, et Eesti lipule peaks toetust andma.

H. Mäeste selgitas filateeliale toetuse andmise vajadust lipumotiivilise postkaardi trükkimiseks, mis ei tasu end kunagi.

Lõplikul hääletamisel sai A. Havi ettepanek poolt ühe hääle. Kui A. Nüüd tegi ettepaneku sõnavõttude lõpetamiseks, siis võeti aruanded vastu ilma vastuhääleta.

Tegevuskavas märkis H. Lupp, et ESK jätkab eesti ühiskonna teenimist vastavalt põhialustele. Soovib süvendada seniseid ja luua uusi kontakte kõigi eesti organisatsioonidega Kanadas, samuti nende üksikisikutega, kes on valmis tegema annetusi eesti ühiskonna toetamiseks.

Jätkub mälestusfondide loomine, ka organisatsioonide oma fondid nende tegevuse kindlustamiseks. Praegu on teada, et 1984. a. laekub kahelt üle $100.000.

Juhatus teeb investeeringuid vaid kindlail aluseil. ESTO-84 puhul tahetakse rõhk panna reklaamile, kuulutatakse üldkavades ja antakse välja suurema tiraazhiga voldik, mille on illustreerinud Eneri Taul.

Eelarve esitas laekur H. Mäeste. Sel on tulude poolel $185.100,00, neist annetused $130.000,00, kulusid $148.600, neist toetused $140.000, jättes ülejäägi $36.500,00.

VALIMISED

Valimistel valiti põhikirja alusel väljalangenud juhatusliikmed H. Mäeste ja V. Noolandi tagasi. Esimeheks H. Lupp, välisrevidendiks edasi T. Kõhelik.

Toetuste komiteesse valiti Regina Heinar, Ilmar Heinsoo, Emanuel Lepik, Edgar Marten, Hannes Oja, Villem Noolandi, Valdek Raiend ja Tarvo Toomes. Investeeringute komiteesse Juhan Künapuu, Ilmar Martens, Kaius Meipoom ja Aavo Kimmel. Informatsioonikomiteesse Karl Arro, Kalju Jõgi, Laas Leivat, Enn Salurand ja Andres Taul.

Juriidilisse komiteesse Ted Roland Laan, Tõnis Laar, Hans Meret, Andres Olvet, Ado Park, Ermi Soomet, Harald Teder ja Tõnu Toome. Revisjonikomisjoni Gunnar Mitt C.A., Mart Pedel C.A., Erik Altosaar ja Henn Mäeste.

Koosolekul algatatud küsimuste all H. Teder selgitas põhikirja muutmise protseduuri. Pärast mitmete juba tuttavate sõnavõttude kordumist lõpetati koosolek juubelikohviga ja osaga number „10" kaunistatud juubelitordist.

Peetri koguduse arstide laudkonnavestlusest osavõtjad, vasakult dr. Eva Paomees, dr. Talvi Maimets, Tiiu Kajak ja dr. Piret Truuvert.
Foto: Vaba Eestlane

Noorte arstide ja emade õhtu

Laupäeva õhtupoolikul toimus Peetri kirikus arstide laudkonnavestlus teemal „Väikelaste tervishoid ja kasvatus". Oli tore näha noori vanemaid oma mudilastega seda kuulamas. Nii mõnigi väike rääkis oma keeli lektorile loengu ajal vastu, luues sellega väga koduse ja armsa õhkkonna.

Laudkonnavestlus algas õpetaja Andres Tauli palvusega, kes ütles, et piiblis leidub üsna vähe laste ja vanemate vahekordi käsitlevaid piiblisalme, kuid tähtsaim neist on, et „lapsed kuulake oma vanemate sõna ja austage oma isa ja ema, et teie käsi hästi käiks ja kaua elaks maa peal".

Seejärel dr. Eva Paomees kui koordinaator tutvustas lektoreid. Esimene ettekanne oli Talvi Maimetsalt, kes rääkis lapse arenemisest üldiselt sündimisest kuni 3-e aastani. Kui paarkümmend aastat tagasi arvati, et laps võib teha just nii nagu ta ise soovib, siis nüüd leitakse, et peavad olema siiski mingid reeglid. Lapsele isegi see meeldib. Tuleb soodustada iseseisvust, kuid laps peab olema kontrolli all.

Tiiu Kajak rääkis väikelaste kasvatusest. Erilist tähelepanu pööras ta Montessori koolile, kus õpilane õpib ise ja õpetaja on rohkem pealtvaataja ja toetaja.

Dr. Piret Truuvert jagas oma loengu kahte ossa: laste hammaste eest hoolitsemine ja hambaarsti juurde minek. Hambaid tuleb hakata puhastama juba siis, kui need suhu tulevad. Alul peab muidugi vanem pesema või last aitama, kuid umbes 7-aastaselt peaks laps sellega ise toime tulema. Laps söögu ainult tervislikke toite, mitte magusat ja ainult pehmet. Närimine on kasulik ka lõualuude arenguks. Laps tuleks viia hambaarsti juurde esimest korda 2.5-aastaselt.

Loengutele järgnesid elavad sõnavõtud.

Lõpuks tänas Andres Tork tublisid noori lektoreid hästi ettevalmistatud ja huvitavate ettekannete eest, andes igale paar roosi. Õhtu lõppes kohvilauaga, omavahelise jutuajamisega ja üksteise väikeste laste vaatlemise ja imetlemisega.

Tänuavaldus

Eesti Pensionäride Klubi Torontos tänab kõiki, kes oma panusega kaasa aitasid klubi loterii heaks kordaminekuks.

Palju tänu ka kõigile annetajaile.

JUHATUS

Teadaanne

Nagu me ajalehtede ja ringkirjade kaudu juba ammu teame, toimub MAAKONDADE PÄEVAL, 10. juulil Royal York'is rahvusornamentikaga kaunistatud rõivastuse moenäitus. Moenäituse teadustajaks ja läbiviijaks on suurte kogemustega Ellen Peterson. Palume kõiki eesti naisi ja tütarlapsi omakaunistatud riietusest ja näitusest osavõtmisest teatada näituse korraldajatele 31-ks maiks.

Moenäituse peaproov toimub 5. juunil, kell 7.30 õ. Eesti Majas. Samas toimub ka rõivastuse slaididele pildistamine.

Näitus ei ole mõeldud modellidele, vaid sellest võtavad osa kõik eesti naised, neiud, mehed ja lapsed vanusele ja suurusele vaatamata, just niisugustena, nagu me oleme. Kes ise ei soovi modellina esineda, leidku oma riietusele vastav kandja. Teeme kauni moenäituse, rikastades sellega rahvuslikku kultuuri.

Riietuse ja näituse suhtes helistada: Ene Runge, 438-6500, Salme Vesi, 255-3929, Eva Prii, 251-0737.

Kalalaev läks miinile

MANAGUA — Üks Nikaraagua kalalaev läks põhja Cornito sadama lähedal pärast USA toetusel tegutsevate mässuliste poolt asetatud miinile minekut. Nikaraagua välisminister Miguel d'Escoto saatis protestikirja USA välisministrile George Shultzile, milles öeldi, et mässuliste kiirpaadid koos USA laevadega on mineerinud Nikaraagua sadamaid. Vähemalt kümme Nikaraagua ja võõrriikide laeva ning paati, kaasaarvatud Jaapani kaubalaev ja N. Liidu tanklaev on saanud vigastada Nikaraagua sadamais pärast seda, kui CIA alustas sadamate mineerimist märtsis.

„Kalurineiul" veel kolmas etendus

ESTO-84 pressibülletäänis teatatakse, et „Kalurineiu" kahele läbimüüdud etendusele korraldatakse lisaks veel kolmas etendus, mis toimub reedel, 13. juulil kell 14.00 samas kohas.

Üleskutse valgamaalastele

Tulge kokku kõik, kes kunagi tallanud Valgamaa radu, valgamaalaste organiseerimise ja Maakondade Päeva informatsiooni-koosolekule.

Neljapäeval, 17. mail 1984, kell 7.00 õhtul, Eesti Maja väikses saalis.

USA olgu olümpiamängude ajal . . .

(Algus lk. 1)

Nõukogude Liit soovib, et USA oleks mängude ajal sama suur traataiaga „gulag", kui seda on Nõukogude Liit.

Meie gruppi kuuluvad professionaalsed inimesed, kellel peab olema vabadus avaldada oma mõtteid. Kui keegi sportlane soovib asüüli, meie aitame teda teatades seda ajakirjandusele ja vastavatele ametivõimudele. Meie ei meelita kedagi ärahüppama.

Peale pressikonverentsi tegi ajakirjandus intervjuusid veel eraldi kõnelejatega ja teistega ning viimane reporter US News and World lahkus Eesti Majast alles neli ja pool tundi hiljem. Intervjuusid City News Servicele ja Registerile andsid Los Angelese Eesti Seltsi esimees Bernard Nurmsen ja Ühing Eesti Maja esimees Valdur Kaskla. Mitmesuguseid küsimusi vastasid Balti Vabadusliidu esimees Valdis Pavlovskis ja abiesimees Avo Piirisild ning sekretär Viivi Piirisild, kellele paljud Los Angelese ajakirjanikud on tuttavad Ameerika Pressi Klubi kaudu.

Eestlaste poolt pakuti ajakirjanikele kohvi ja magusaid saiu.

Tuli aga puudus telefonidest Eesti Majas, sest kõik ajakirjanikud soovisid kohe oma uudiseid edasi anda. Olümpiamängude ajal pannakse BVL poolt telefone juurde.

Huvitav oli vaadata Eesti Maja parkimisala, mis oli täis TV-jaamade sõidukeid ja ajakirjanduse nimedega autosid. Eraldi intervjuusid on veel toimunud USA Today, Soome, Rootsi, Norra, Saksa ajalehtedega ja TV-ga. Inglismaal London Timesis ilmus intervjuu 22. aprillil.

V.P.